



Verslag over de economische conjunctuur in de chemische nijverheid, de life sciences en de verwerking van kunststof en rubber

Oktober 2017

De FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie heeft als missie om de omstandigheden te creëren voor de competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de markt van goederen en diensten in België.

Deze studie werd afgesloten op 27 september 2017.

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
Algemene Directie Economische Analyses en Internationale Economie
Dienst Conjunctuur en sectorale ontwikkelingen

Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

Ondernemingsnummer : 0314.595.348

<https://economie.fgov.be>

Tel. : 0800 120 33 (gratis nummer)

Verantwoordelijke uitgever: Jean-Marc Delporte
Voorzitter van het Directiecomité
Vooruitgangstraat 50
1210 Brussel

Internetversie

Inhoud

Voorwoord	5
Executive summary	7
1. Algemene context	11
1.1. Europese economie.....	11
1.2. De rest van de wereld.....	11
1.3. België	12
2. Chemische nijverheid (C20), life sciences (C21), kunststof en rubber (C22)	13
2.1. Conjunctuur in de chemische nijverheid (C20), de life sciences (C21) en de verwerking van kunststof en rubber (C22)	14
2.1.1. Conjunctuur	14
2.2. Omzet, productie en productieprijzen.....	16
2.2.1. Omzet volgens de btw-gegevens	16
2.2.2. Productie volgens de Prodcom-indexen.....	19
2.2.3. Indexcijfer van de productieprijzen industrie	21
2.2.4. Investerings	22
2.2.5. Bezettingsgraad van de productiecapaciteit	25
2.3. Tewerkstelling.....	26
2.4. Tijdelijke werkloosheid in de chemiesector.....	29
2.5. Ondernemerschap.....	30
2.5.1. Faillissementen van ondernemingen en verloren arbeidsplaatsen ten gevolge van faillissementen.....	30
2.5.2. Oprichtingen, schrappingen en btw-inschrijvingen van ondernemingen	31
2.6. Buitenlandse handel	34
2.6.1. Inleiding	34
2.6.2. Export, import en handelsbalansen.....	36
2.6.3. Handelspartners export.....	39
2.6.4. Handelspartners import	42
3. Opsplitsing van de handel per productgroep	45
3.1. Export	45
3.2. Import.....	47
4. Bijlage	50

Overzicht van de grafieken

Grafiek 2-1. Bruto en afgevlakte conjunctuurcurve binnen de industrie en de chemie	14
Grafiek 2-2. Bruto en afgevlakte conjunctuurcurven in de kunststof- en rubbernijverheid en binnen de verwerkende nijverheid.....	15
Grafiek 2-3. Evolutie van de omzet op jaarbasis in de drie sectoren (in miljoen euro) van 2008 tot 2016 en over de eerste 6 maanden van 2017 (rechterschaal).....	16
Grafiek 2-4. Productie-index (Prodcom) in de drie sectoren (2010=100).....	19
Grafiek 2-5. Indexcijfer van de productie (2010=100)	21
Grafiek 2-6. Investerings in de drie sectoren	23
Grafiek 2-7. Seizoengezuiverde bezettingsgraad van de productiecapaciteit.....	26
Grafiek 2-8. Tewerkstelling in de drie sectoren	27
Grafiek 2-9. Tijdelijke werkloosheid in verwerkende nijverheid en in de chemische nijverheid	29
Grafiek 2-10. Gewicht van sectoren chemie (C20), life sciences (C21) en vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22) binnen alle drie de sectoren.....	35
Grafiek 2-11. Buitenlandse handel van de chemische nijverheid (C20).....	36
Grafiek 2-12. Buitenlandse handel van de sector life sciences (C21)	37
Grafiek 2-13. Buitenlandse handel van kunststof- en rubbersector (C22)	38
Grafiek 2-14. Belangrijkste partnerlanden voor export m.b.t. de chemische nijverheid (C20) in 2008 en 2016	39
Grafiek 2-15. Belangrijkste partnerlanden voor export m.b.t. de farmaceutische industrie (C21) in 2008 en 2016	40
Grafiek 2-16. Belangrijkste partnerlanden voor export m.b.t. de kunststof- en rubbersector (C22) in 2008 en 2016	41
Grafiek 2-17. Belangrijkste partnerlanden voor import m.b.t. de chemische nijverheid (C20) in 2008 en 2016	42
Grafiek 2-18. Belangrijkste partnerlanden voor import m.b.t. de farmaceutische industrie (C21) in 2008 en 2016	43
Grafiek 2-19. Belangrijkste partnerlanden voor import m.b.t. de kunststof- en rubbersector (C22) in 2008 en 2016, in miljoen euro.....	44

Overzicht van de tabellen

Tabel 1-1. Groeiprognose van de Europese Commissie (mei 2017)	12
Tabel 2-1. Totale omzet.....	17
Tabel 2-2. Productie in België, in het eurogebied en in de drie buurlanden	19
Tabel 2-3. Productieprijzen in België, de eurozone en de drie buurlanden.....	21
Tabel 2-4. Totaal investeringen	23
Tabel 2-5. Bezettingsgraad van de productiecapaciteit	25
Tabel 2-6. Tewerkstelling in de drie sectoren.....	28
Tabel 2-7. Faillissementen van ondernemingen en verloren arbeidsplaatsen ten gevolge van faillissementen in de drie sectoren.....	30
Tabel 2-8. Aantal btw-plichtige ondernemingen volgens grootte	32
Tabel 2-9. Aantal oprichtingen van ondernemingen volgens grootte	33
Tabel 2-10. Aantal schrappingen van ondernemingen volgens grootte.....	34
Tabel 3-1. Export van de chemische nijverheid (C20), de farmaceutische industrie (C21) en de sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22).....	45
Tabel 3-2. Import van de chemische nijverheid (C20), de farmaceutische industrie (C21) en de sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22).....	47
Tabel 3-3. Verloop van de belangrijkste economische indicatoren in de drie sectoren	49
Tabel 4-1. NACE-nomenclatuur van de chemische nijverheid (C20), de life sciences (C21) en de verwerking van kunststof en rubber (C22)	50

Voorwoord

In de context van de identificatie en implementatie van synergieën tussen het secretariaat van de CRB (Centrale Raad voor het Bedrijfsleven) en de FOD Economie werd een gezamenlijk project op het gebied van sectorale conjunctuuranalyses opgestart.

De FOD Economie zal onder meer haar expertise inzetten om, samen met de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, een uitgebreide conjunctuurstudie te maken van diverse sectoren, zoals de distributie, de voeding, de chemie en de textiel, voor deze laatste vanaf december 2017.

Het huidige rapport "Economische conjunctuur in de chemie, life sciences en de verwerking van kunststof en rubber – oktober 2017" werd samengesteld door het team van de Algemene Directie Economische Analyses en Internationale Economie van de FOD Economie (Chantal Binotto, Vincent Vanesse, Richard Saka Sapu, David Restiaux), onder toezicht van het stuurcomité (Peter Van Herreweghe, Emmanuel De Béthune en Jean-Paul Denayer).

De positieve ervaringen met deze samenwerking en de gerealiseerde synergieën bieden veel perspectieven om in de toekomst nog andere projecten en studies te realiseren via een samenwerking met de FOD Economie en het secretariaat van de CRB. Beide directies hebben overigens een protocol van overeenstemming gesloten om dit type van samenwerking op structurele wijze in te bedden in beide instellingen en staan positief tegenover de uitbreiding van deze samenwerking in het kader van sectorale conjunctuuranalyses van de bijzondere raadgevende commissies (BRC) van de CRB.

Executive summary

Algemene context

- In 2016, binnen een onzekere internationale economische context, **vertoonde de Europese economie** een zekere slagkracht, ondanks interne (terreuraanslagen) en externe problemen, zoals geopolitieke spanningen (Brexit, vluchtelingencrisis enzovoort). Dankzij een reeks gunstige factoren, zoals de lage energiekosten (lage aardolieprijzen) en het accommoderend monetair beleid kon een behoorlijk groeipeil gehaald worden en werden arbeidsplaatsen gecreëerd.
- Volgens het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR), **is de economische situatie in België** vrij gunstig. Ondanks de stijgende trend sinds 2014, zou het bruto binnenlands product (bbp) met slechts 1,2 % toenemen in 2016, na een groei van 1,5 % in 2015, om vervolgens weer in 2017 met 1,7 % toe te nemen en dit ritme in 2018 aan te houden.
- De groei van de **activiteiten van de Europese ondernemingen binnen de chemiesector (C20-C22)** doet zich hoofdzakelijk voor op extracommunautair niveau, wat een grote uitdaging vormt aangezien de producten rechtstreeks moeten concurreren met deze afkomstig uit landen die comparatieve voordelen hebben.
- De **noteringen van de grondstoffen** vormen een bepalende factor voor de sector.
- Met 30 % van de **toegevoegde waarde** en 18 % van de **tewerkstelling**, is de chemische nijverheid sector nummer 1 in België qua toegevoegde waarde. De farmaceutische industrie staat op de derde plaats en wordt voorafgegaan door de voedingsindustrie.

Conjunctuur

- **Het ondernemersvertrouwen** nam gedurende het volledige jaar 2016 toe binnen de drie sectoren en werd nog groter aan het begin van 2017. De afgevlakte curven vertonen een positieve trend omdat het totale aantal positieve antwoorden hoger ligt dan de negatieve antwoorden.

Omzet

- De gecumuleerde omzet voor de drie sectoren (C20-C22) steeg met 1,4 % in 2016 ten opzichte van 2015 en nam verder toe met 3,1 % tijdens de eerste zes van 2017 ten opzichte van de overeenstemmende periode van 2016. Deze groei wordt echter ingegeven door **life sciences (C21)** die opnieuw aanknopen met de groei in 2016 (+12,4 %).
- De omzet in **de chemische nijverheid (C20)** daalde met 4,3 % in 2016 ten opzichte van 2015, goed voor 35,4 miljard euro, ofwel de laagste gemeten omzet sinds 2008 (met uitzondering van 2009, jaar van financiële en economische crisis). De terugval van de omzet is te wijten aan de daling van de grondstofprijzen op de internationale markten. Binnen een sterk concurrentiële omgeving hebben bepaalde ondernemingen deze daling doorgerekend in hun verkoopprijzen, wat een weerslag had op de omzet. De grondstofprijzen hebben een herstel ingezet in 2017.
- De **kunststof- en rubbersector (C22)** heeft in 2016 een nieuwe groei van zijn omzet opgetekend (+1,6 % tegenover +4,1 % in 2015).

Productie

- In 2016 is de productie **in de chemiesector (C20)** in België gedaald, terwijl die in de eurozone tijdens deze periode toenam. De Prodcom enquête die gebruikt wordt om de produc-

tiegroei te meten baseert zich op een enquête die Europees wordt vastgelegd en is afhankelijk van de antwoorden van de ondervraagde ondernemingen. Volgens de vertegenwoordigers van de sector strookt de dalende trend van de productie in de enquête niet met de ervaring van deze ondernemingen (zie box p. 19).

- De productie binnen **de sector van de life sciences (C21)** is in 2016 gestegen met 3,8 % binnen de eurozone. Van de vier referentielanden (België, Duitsland, Frankrijk en Nederland), is België het enige land dat een sterke stijging van de activiteiten heeft opgetekend op jaarbasis (+12,8 %). Het maakt zo de terugval goed uit 2015 (-4,3 %).
- In 2016 is de productie van de **kunststof- en rubbersector (C22)** gestegen binnen de eurozone (+2,5 %) alsook binnen de 4 referentielanden.

Productieprijzen

- Binnen de **chemische nijverheid (C20)**, daalden de productieprijzen in de eurozone met 3,7 % op jaarbasis in 2016. In België gebeurde dat wat minder snel (-2,6 %). De eerste gegevens voor 2017 tonen een uitgesproken stijging van de productieprijzen in België (+8,4 %) tijdens de eerste zes maanden van 2017 ten opzichte van een jaar eerder, in overeenstemming met de stijging van de prijzen van de energiegrondstoffen.
- Terwijl de productieprijzen in 2016 ten opzichte van een jaar eerder in de eurozone gedaald zijn (-0,8 %) binnen **de sector van de life sciences (C21)**, zijn ze over diezelfde periode in België lichtjes gestegen.
- Binnen de **kunststof- en rubbersector (C22)**, zijn de prijzen gedaald met 0,6 % in 2016 ten opzichte van 2015 in de eurozone, in tegenstelling tot hun evolutie in België (+0,2 %).

Investerings

- De **investeringen in de drie sectoren (C20-C22)** zijn nogmaals gestegen in 2016 (10,3 %) na een stijging van 5,9 % in 2015. **Sectoren chemie (C20) kunststof en rubber (C22)** hebben de meest substantiële investeringstoename opgetekend, respectievelijk 12,7 % en 28,8 %. De investeringen zijn, daarentegen, gedaald met 2,6 % binnen **de sector life sciences (C21)** gedurende dezelfde periode. Een vergelijkbare dynamiek doet zich voor tijdens de eerste 6 maanden van 2017 in vergelijking met een jaar eerder, en dit voor de 3 sectoren.
- In België ligt, volgens een NBB-enquête uitgevoerd in juli 2017, **de bezettingsgraad van de productiecapaciteit** binnen de verschillende onderzochte sectoren boven het gemiddelde (berekend sinds januari 1990), in tegenstelling tot wat werd vastgesteld bij het vorige verslag.

Werkgelegenheid

- Het **aantal arbeidsplaatsen** binnen de gehele **chemiesector (C20-C22)** is vrijwel stabiel gebleven tijdens de periode 2008-2016, namelijk van 89.207 arbeidsplaatsen in 2008 naar 89.108 arbeidsplaatsen (daling met 0,1 %). Er was sprake van een toename van de werkgelegenheid in 2016. Dit was ook het geval tijdens het eerste kwartaal 2017 van ten opzichte van de overeenstemmende periode van 2016, respectievelijk van 0,9 % en 1,2 %.
- **De chemiesector (C20)** is, van alle geanalyseerde sectoren, de meest intensieve m.b.t. werkgelegenheid en laat in dit verband een daling zien in 2016 **ten opzichte van 2015, een daling die echter wordt onderbroken tijdens het** eerste kwartaal van 2017, waarbij de sector 40.614 arbeidsplaatsen vertegenwoordigt, een stijging van 1,3 % ten opzichte van een jaar eerder. Drie subsectoren zijn goed voor 78,9 % van de arbeidsplaatsen: 20.5 "vervaar-

diging van andere chemische producten", 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten" en 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen".

- De tewerkstelling binnen **de sector van de life sciences (C21)** is in stijgende lijn gedurende het hele jaar 2016. Dit tot het eerste kwartaal van 2017. Deze sector is goed voor 28.068 arbeidsplaatsen tijdens het eerste kwartaal 2017, +2,2 % t.o.v. een jaar voordien. Subsector 21.2 vervaardiging van farmaceutische producten is goed voor 82,4% van de gecreëerde banen.
- Binnen de **kunststof- en rubbersector** krimpt (C22) net zoals binnen de chemiesector de werkgelegenheid door de jaren heen, ook al wordt deze daling geleidelijk aan kleiner. In 2016 waren er 21.228 arbeidsplaatsen, 0,2 % minder dan in 2015. Deze daling houdt aan tijdens het eerste kwartaal 2017, 0,5 % minder dan in het eerste kwartaal 2016. In het eerste kwartaal 2017, is 89,8 % van de arbeidsplaatsen afkomstig uit subsector 22.2 vervaardiging van producten van kunststof.

Tijdelijke werkloosheid

- Het aantal voltijdse equivalenten (vte) dat gebruikmaakte van de regeling van **tijdelijke werkloosheid** gaat in stijgende lijn in het vierde kwartaal van 2016, in vergelijking met het vorige kwartaal (+8,2 %). Wat betreft jaarlijks gemiddelde is het aantal vte dat gebruikmaakte van de regeling van tijdelijke werkloosheid gedaald met 23 personen tussen 2016 en 2015 (-3,5 %).

Btw-plichtige ondernemingen, oprichtingen en schrappingen van ondernemingen

- In 2016 zijn er in de **chemiesector (C20-C22)** 1967 **btw-plichtige ondernemingen geregistreerd**, 2,7 % meer dan in 2015. De ondernemingsdynamiek komt uit op 47,7 % binnen de sector **vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22)** en op 42,3 % binnen **de chemische nijverheid (C20)**. Drie subsectoren zijn goed voor 70,2 % van de btw-plichtige ondernemingen, namelijk 22.2 vervaardiging van producten van kunststof, 20.1 vervaardiging van chemische basisproducten en 20.4 vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen. De **chemiesector (C20-C22)** bestaat voornamelijk uit kmo's (ondernemingen met minder dan 50 werknemers). In 2016, vertegenwoordigden de kmo's 85,4 % van de ondernemingen (1680 van de 1967 btw-plichtige ondernemingen) waarvan 70,6 % ondernemingen met minder dan 5 werknemers (1187 van de 1680).
- **De oprichtingen van ondernemingen in 2016** zijn binnen de hele chemiesector (C20-C22) in stijgende lijn ten opzichte van 2015, met een stijging van 40,2 % (van 87 naar 122 oprichtingen van ondernemingen). In 2016 wordt 48,4 % van deze oprichtingen van ondernemingen geschraagd door de **chemiesector (C20)** en 38,5 % door de sector **vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22)**. Op het niveau van de subsectoren, schragen twee ervan 66,4 % van de gehele oprichting van deze 122 ondernemingen, namelijk 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof" en 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen".
- **De schrappingen van ondernemingen** in 2016 zijn binnen de hele chemiesector (C20-C22) gunstig geëvolueerd ten opzichte van 2015. Ze zijn gedaald met 16 eenheden (van 90 schrappingen van ondernemingen in 2015 naar 74 in 2016). Deze schrappingen worden voor 51,4 % toegeschreven aan de sector **vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22)** en voor 36,5 % aan de **chemische nijverheid (C20)**. Drie subsectoren zijn goed voor 67,6 % van de schrappingen van ondernemingen, namelijk 22.2 "vervaardiging van

producten van kunststof", 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen" en 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten".

Faillissementen en daarmee gepaard gaand banenverlies

- Tijdens het tweede kwartaal 2017, noteerde de chemiesector (C20-C22) 7 **faillissementen**, een stijging met 3 eenheden ten opzichte van het vorige kwartaal en een stijging met 5 eenheden ten opzichte van een jaar eerder. Nagenoeg alle faillissementen deden zich voor in de sectoren **chemie (C20)** en **kunststof en rubber (C22)**, goed voor 6 van de 7 geregistreerde faillissementen.
- Het aantal **banen dat binnen de hele chemiesector (C20-C22) verloren ging door deze faillissementen**, kende een ongunstige evolutie tijdens het tweede kwartaal 2017, met 44 banen verloren tijdens het tweede kwartaal 2017 (stijging met de 33 eenheden ten opzichte van een jaar eerder). Nagenoeg alle faillissementen deden zich voor in de sectoren **chemie (C20)** en **kunststof en rubber (C22)**, goed voor 43 van de 44 geregistreerde faillissementen.

Buitenlandse handel

- Zowel de export als de import van **chemische producten (C20)** heeft een terugval gekend tijdens de eerste zes maanden van 2017, in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar. De handelsbalans is echter lichtjes verbeterd. De buurlanden van België vormen essentiële partners op het gebied van chemische nijverheid.
- De handelsbalans van **de farmaceutische industrie (C21)** is verbeterd tijdens het eerste semester 2017 ten opzichte van een jaar eerder, doordat de import over diezelfde periode meer gedaald is dan de export. De Verenigde Staten zijn een belangrijke partner van ons. In 2016 staan ze op de eerste plaats wat betreft Belgische export en import.
- De handelsbalans van de sector **vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22)** kende een terugval tussen het eerste semester 2016 en het eerste semester 2017, resulterend in een dalende export en een stijgende import. De buurlanden van België vormen belangrijke partners i.v.m. deze sector, zowel wat betreft export als import.

1. Algemene context

1.1. Europese economie

Volgens de voorjaarsprognoses van de Europese Commissie die in mei 2017 werden gepubliceerd¹, kende het bbp van de Eurozone een groei van 1,9 % in 2016 en zou de activiteit een soortgelijke groei kennen in 2017 (1,9 %) en 2018 (1,9 %). Volgens de OESO-ramingen in september 2017 gepubliceerd in haar tussentijds verslag over de economische vooruitzichten, is het mogelijk dat de Europese Commissie deze ramingen naar boven bijstelt in de volgende uitgave van de “Autumn economic forecast” die in november 2017 wordt gepubliceerd.

In 2016, binnen een onzekere internationale economische context, vertoonde de Europese economie een zekere slagkracht, ondanks interne (terreuraanslagen) en externe problemen, zoals geopolitieke spanningen (Brexit, vluchtelingen crisis enzovoort). Dankzij een reeks gunstige factoren, zoals de lage energiekosten (lage aardolieprijzen) en het accommoderend monetair beleid kon een behoorlijk groeipeil gehaald worden en werden arbeidsplaatsen gecreëerd. Deze groei wordt echter nog afgeremd door bepaalde factoren zoals de hoge schuld en een kwetsbare banksector in sommige lidstaten, gekoppeld aan grote politieke onzekerheid (protectionisme), een relatief zwakke productiviteitsgroei alsook aan een gematigde loonontwikkeling.

De binnenlandse vraag heeft de economische bedrijvigheid aangetrokken in 2016. Het particuliere consumptie was aldus de grootste motor van de economische activiteit in 2016 en zou dat moeten blijven in 2017-2018. Ook al zou die gedeeltelijk vertragen, enerzijds door de inflatie die de koopkracht van de huishoudens aangetast en anderzijds door de gematigde loonontwikkeling. De investeringen zijn, daarentegen, maar heel lichtjes gestegen in 2016, ondanks de betere financieringsvoorwaarden. Er wordt geen gevoelige opvoering van de wereldwijde investeringen in de nabije toekomst verwacht vanwege het klimaat van onzekerheid en de afbouw van schulden. De bijdrage van de netto-uitvoer viel licht negatief uit in 2016 en zou neutraal zijn in 2017.

1.2. De rest van de wereld

Volgens de Europese Commissie en het IMF², zou de wereldhandel bij gelijk handelsbeleid moeten profiteren van de gunstige economische situatie in verschillende economische zones. De Amerikaanse groei zou moeten profiteren van de verwachte versoepeling van het budgettaire beleid alsook van het herstel van het vertrouwen. Bovendien zou de heropleving in China groter kunnen zijn dan verwacht. De stijgende prijs van grondstoffen zou de vraag kunnen stimuleren vanuit de uitvoerende landen die hun inkomsten zagen kelderen door de aanhoudende lage prijzen op de internationale markten. Ondanks deze positieve elementen, zijn er andere factoren met mogelijke gevolgen voor de groeivoorzichten van de wereldeconomie. Het gaat hoofdzakelijk om een terugtrekkingsreflex die mogelijk resulteert in een daling van de handel en de internationale investeringsstromen, maar eveneens in een aanscherping van de wereldwijde financiële voorwaarden (mogelijk veroorzaakt door een renteverhoging die sneller dan gepland wordt doorgevoerd in de Verenigde Staten alsook door de grotere kwetsbaarheid van het Chinese financiële systeem) en in een eventuele waardeinstijging van de Amerikaanse dollar.

Volgens het tussentijds verslag van de OESO zou de verwachte verbetering van het algemene conjuncturele klimaat in sommige economische zones nog sterker moeten zijn ten opzichte van eerdere ramingen in juni.

¹ European Economic Forecast, spring 2017.

² Vooruitzichten voor de wereldeconomie, april 2017.

1.3. België

Volgens het Instituut voor de Nationale Rekeningen³, is de economische situatie in België relatief gunstig. Ondanks de stijgende trend sinds 2014, zou het bruto binnenlands product (bbp) met slechts 1,2 % toenemen in 2016, na een groei van 1,5 % in 2015, om vervolgens weer in 2017 met 1,7 % toe te nemen en dit ritme in 2018 aan te houden.

De economische groei werd in 2016 voornamelijk ondersteund door de binnenlandse vraag en meer bepaald door de gezinsconsumptie. Deze zal wellicht de belangrijkste groeimotor blijven in 2017 en in 2018, samen met een herstel van de bedrijfsinvesteringen, die een hoge gebruiksgraad van de productiecapaciteit vertonen.

De netto uitvoer droeg eveneens bij tot de groei van het bbp, met een uitgesproken toename van de uitvoer in 2016, dankzij de maatregelen van de regering om de loonkosten te beperken.

Volgens de Europese Commissie zijn de grootste risico's voor de Belgische economie, op korte termijn, exogeen. De Brexit, de onzekerheid van de uitslag van de nakende verkiezingen in Duitsland en de neiging tot een protectionistische handelsbeleid (bevestigd of plausibel) van bepaalde historische handelspartners zullen bepaalde sectoren in meer of mindere mate beïnvloeden.

Tabel 1-1. Groeiprognose van de Europese Commissie⁴ (mei 2017)

Vooruitzichten voor de groei van het bbp in %			
	2016	2017	2018
Eurozone	1,8	1,7	1,8
Verenigde Staten	1,6	2,2	2,3
China	6,7	6,6	6,3
Wereld	3	3,4	3,6
België	1,2	1,5	1,7
<i>Binnenlandse vraag *</i>	<i>0,9</i>	<i>1,3</i>	<i>1,5</i>
<i>Veranderingen invoorraden *</i>	<i>-0,4</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Netto-uitvoer *</i>	<i>0,8</i>	<i>0,3</i>	<i>0,2</i>

** = Bijdrage in procentpunt aan reële groei van het bbp*

³ Persbericht van 7 september 2017 van het Federaal Planbureau in opdracht van het INR.

⁴ European Economic Forecast, spring 2017.

2. Chemische nijverheid (C20), life sciences (C21), kunststof en rubber (C22)

Volgens CEFIC⁵ doet de groei van de activiteiten van de Europese ondernemingen binnen de sectoren chemie en kunststof zich hoofdzakelijk voor op extracommunautair niveau, wat een grote uitdaging vormt op het gebied van concurrentie. Op mondiaal niveau is het China dat een voor-aanstaande plaats onder de producenten inneemt, met een sterk groeiende economie en lage productiekosten (via steenkoolgebruik en goedkope arbeidskrachten). Europa staat schouder aan schouder met de Verenigde Staten die al enkele jaren kunnen rekenen op goedkope energie (schaliegas). Het is dus veeleer op “niet-kostengerelateerde” elementen dat de Europese bedrijven moeten inzetten om marktaandeel te veroveren op de groeiende markten, met name de opkomende economieën en China. Duitsland vormt in Europa de grootste markt voor chemische industrie.

Deze verwerkende industrie (meer specifiek voor de sectoren chemie, kunststof en rubber) is sterk afhankelijk van de noteringen van de grondstoffen die bij het productieproces worden gebruikt. Deze industrie is zeer energie-intensief en maakt gebruik van natuurlijke hulpbronnen om chemische producten te produceren of ze wendt deze chemische stoffen aan om er afgeleide producten van te maken. De al enkele jaren dalende prijs van de aardolieproducten heeft gevolgen voor de productiekostenstructuur en vanwege een sterk concurrentiële omgeving zijn de verkoopprijzen naar beneden bijgesteld, zoals blijkt uit de jaarrekeningen van een toonaangevend Belgisch bedrijf binnen dit domein (onderdeel van een Europese groep).

Een groot deel van de toegevoegde waarde alsook van de tewerkstelling binnen de Belgische chemiesector is afkomstig van ondernemingen die zich richten op gespecialiseerde, wetenschappelijke en technische activiteiten (M), ingebed in een mondiale waardeketen. Zo beschikken de ondernemingen op het grondgebied over centra voor besluitvorming, onderzoek en innovatie alsook over productie-eenheden.

Op basis van de nationale rekeningen is de chemische nijverheid sector nummer 1 in België qua toegevoegde waarde. De farmaceutische industrie staat op de derde plaats en wordt voorafgegaan door de voedingsindustrie. De drie in dit verslag geanalyseerde sectoren (chemie + life sciences + kunststof en rubber) zijn goed voor meer dan 30 % van de totale toegevoegde waarde van de industrie en vertegenwoordigen 18 % van de tewerkstelling. De drie sectoren samen dragen voor 90 % bij aan de positieve handelsbalans van België. De dynamiek van de Belgische farmaceutische industrie is opmerkelijk met een jaarlijkse groei die regelmatig boven 10 % uitkomt.

⁵ Europese Raad van Verenigingen van de Chemische Industrie (CEFIC).

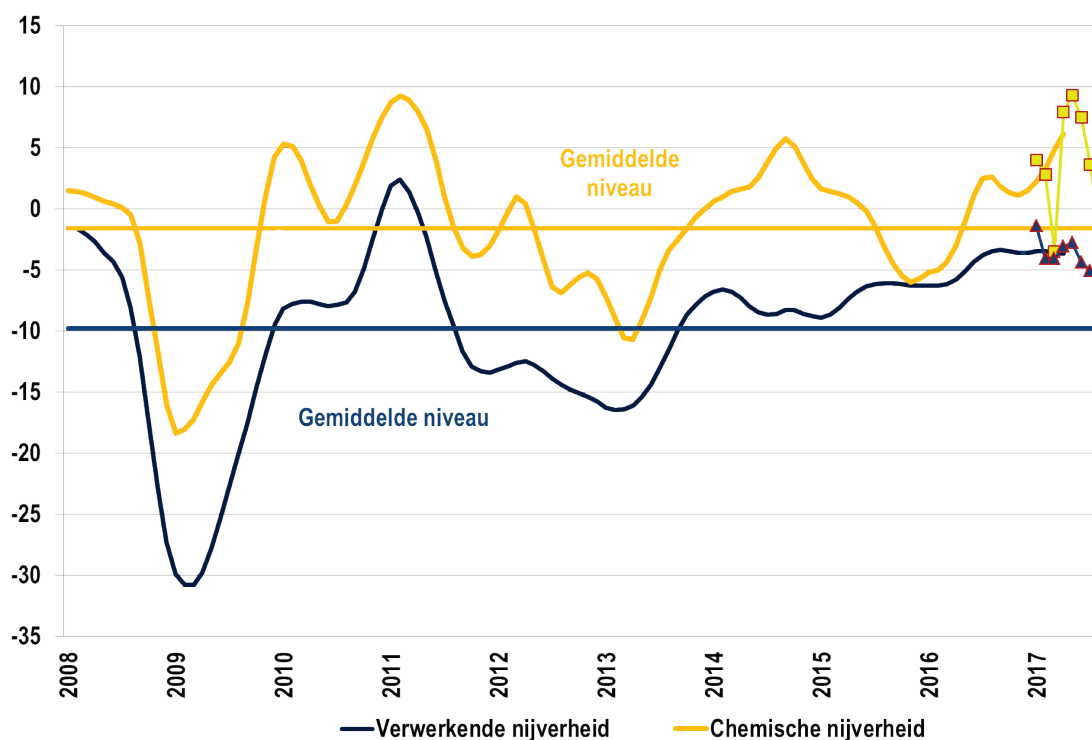
2.1. Conjunctuur in de chemische nijverheid (C20), de life sciences (C21) en de verwerking van kunststof en rubber (C22)

2.1.1. Conjunctuur

Chemie (inclusief life sciences)

De conjunctuurcurve in de chemiesector⁶ zoals weergegeven in de grafiek hieronder omvat de periode van januari 2008 tot augustus 2017, met 2008 als het jaar waarin de economische en financiële crisis uitbrak. Vóór de crisis van 2008-2009 bleven de conjunctuurschommelingen relatief beperkt, in tegenstelling tot de schommelingen genoteerd na de crisis van 2008. De twee curven (industrie en chemie) evolueren ongeveer in dezelfde richting, ook al zijn de schommelingen voor de chemiesector significanter. Er is meer vertrouwen vergeleken met de industrie in het geheel, wat blijkt uit het gemiddelde niveau. Tijdens 2015 stagneerde het ondernemersvertrouwen binnen de chemiesector (inclusief life sciences) om nadien weer toe te nemen. In mei 2016 steeg de afgevlakte curve boven het gemiddelde niveau van de sinds januari 2008 gemeten cyclus⁷ en in april 2017, heeft ze opnieuw een hoog peil bereikt sinds 2011. De laatste brutogegevens tonen echter een afnemend vertrouwen m.b.t. de voorraadwijzigingen en de orderboekjes, wat wijst op een trendomkering ook al is het nog te vroeg om hierover te spreken.

Grafiek 2-1. Bruto en afgevlakte conjunctuurcurve binnen de industrie en de chemie⁸



Bron: NBB, conjunctuurenquêtes.

Door zijn belangrijk gewicht in de samenstelling van de vertrouwensindex is de chemiesector (inclusief life sciences) richtinggevend voor de algemene vertrouwenscurve van de industrie. In 2014 en 2015 werd het verloop van de twee curves asymmetrisch. De vertrouwenskloof is veel

⁶ NACE-code: 20.1, 20.2, 20.3, 20.4, 20.5, 21.1 en 21.2.

⁷ Berekend op basis van de brutogegevens om de laatste resultaten te kunnen verwerken.

⁸ NACE-code: 20.1, 20.2, 20.3, 20.4, 20.5, 21.1 en 21.2.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

kleiner geworden eind 2015 waarbij de afgevlakte vertrouwenscurven van de industrie en de chemische nijverheid (inclusief sciences) gelijk waren. Dit effect was echter maar tijdelijk, de kloof werd nadien weer groter.

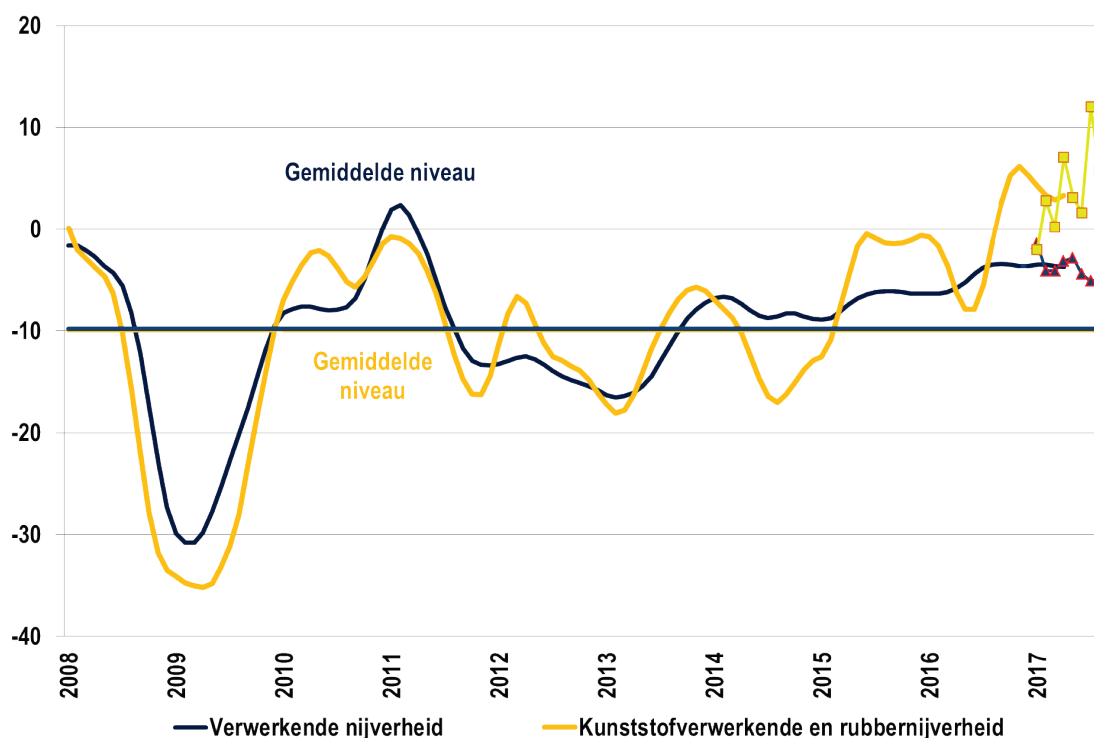
Bij het bekijken van de laatste brutogegevens, die de periode van mei tot augustus 2017 bestrijken, komt een aanzienlijke daling van het ondernemersvertrouwen binnen de industrie naar voren door de minder gunstige evaluatie van de orderboekjes waarop deze ondernemers anticipeerden.

Kunststof en rubber

In de onderstaande grafiek staat de conjunctuurcurve binnen de sectoren kunststof en rubber sinds 2008 tot augustus 2017 weergegeven.

De vertrouwenscurven van de industrie en de kunststof- en rubbersector vertonen een vrijwel vergelijkbaar profiel als in 2014. De golfbeweging wordt nadien echter meer uitgesproken voor de kunststof- en rubbernijverheid. Na opnieuw een laag punt in mei 2016, neemt het vertrouwen in de kunststof- en rubbernijverheid geleidelijk toe. Sinds september 2016 vertoont het vertrouwensklimaat een positieve trend en dit ondanks de veeleer negatieve evaluatie van de orderboekjes. Bij het bekijken van de brutogegevens valt een voortzetting van de opwaartse trend op.

Grafiek 2-2. Bruto en afgevlakte conjunctuurcurven in de kunststof- en rubbernijverheid en binnen de verwerkende nijverheid



Bron: NBB, conjunctuurenquêtes.

2.2. Omzet, productie en productieprijzen

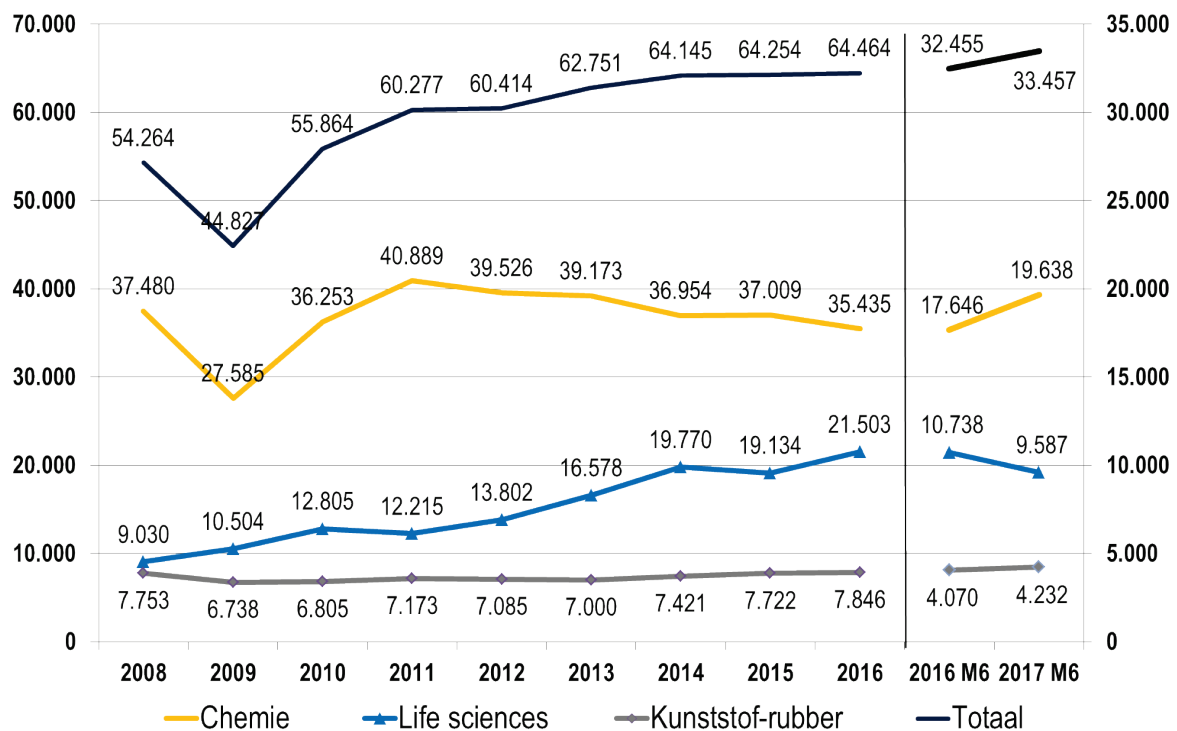
2.2.1. Omzet volgens de btw-gegevens

De gecumuleerde omzet steeg voor de drie sectoren (C20-C22) met 1,4 % in 2016 ten opzichte van 2015 en nam verder toe met 3,1 % tijdens de eerste zes van 2017 ten opzichte van de overeenstemmende periode van 2016.

De **evolutie** verschilt echter naargelang de sector. De opwaartse trend van de omzet voor de drie sectoren samen wordt hoofdzakelijk ingegeven door life sciences (C21).

De **chemische nijverheid** (C20) vertoonde een daling van de omzet in 2016 (-4,3 %) maar nam toe met 11,3 % tijdens de eerste zes maanden van 2017 ten opzichte van dezelfde periode in 2016. Deze positieve evolutie duidt op een bepaalde inhaalbeweging na vier jaar teruglopende verkoop sinds 2011. In **life sciences** (C21) steeg de verkoop in 2016 (+12,4 %) om dan terug te lopen tijdens het eerste semester 2017 (-10,7 %) ten opzichte van een jaar eerder. De **kunststof- en rubbersector** (C22) zet de in 2014 begonnen opwaartse trend i.v.m. de omzet voort door een stijging te noteren zowel over het hele jaar 2016 (+1,6 %) als over de eerste zes maanden van 2017 (+4 %).

Grafiek 2-3. Evolutie van de omzet op jaarbasis in de drie sectoren (in miljoen euro) van 2008 tot 2016 en over de eerste 6 maanden van 2017 (rechterschaal)



Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium, voorlopige gegevens voor M6 2017.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Tabel 2-1. Totale omzet

(in miljoen euro's, verandering* in %)	NACE-code	Totale Omzet										
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2016 M6	2017 M6
Chemie	20	37.480	27.585	36.253	40.889	39.526	39.173	36.954	37.009	35.435	17.646	19.638
			-26,4%	31,4%	12,8%	-3,3%	-0,9%	-5,7%	0,2%	-4,3%		11,3%
Life sciences	21	9.030	10.504	12.805	12.215	13.802	16.578	19.770	19.134	21.503	10.738	9.587
			16,3%	21,9%	-4,6%	13,0%	20,1%	19,3%	-3,2%	12,4%		-10,7%
Kunststof-rubber	22	7.753	6.738	6.805	7.173	7.085	7.000	7.421	7.722	7.846	4.070	4.232
			-13,1%	1,0%	5,4%	-1,2%	-1,2%	6,0%	4,1%	1,6%		4,0%
Totaal	20-22	54.264	44.827	55.864	60.277	60.414	62.751	64.145	63.865	64.784	32.455	33.457
			-17,4%	24,6%	7,9%	0,2%	3,9%	2,2%	-0,4%	1,4%		3,1%

*In miljoen euro en in groeipercentage ten opzichte van het jaar ervoor.

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium, voorlopige gegevens voor M6 2017.

Chemie (C20)

Op basis van de voorlopige gegevens daalde de omzet binnen **de chemiesector (C20)** met 4,3 % in 2016 ten opzichte van 2015, goed voor 35,4 miljard euro, ofwel de laagste gemeten omzet sinds 2008 (met uitzondering van 2009, jaar van financiële en economische crisis). Deze daling van de verkoop wordt vastgesteld binnen vier van de zes subsectoren waaruit de chemische nijverheid bestaat, voornamelijk door de terugval van de dominante subsector. Subsector 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten, kunstmeststoffen en stikstofverbindingen en van kunststoffen en rubber" die 72 % van de totale omzet van de sector vertegenwoordigt, noteert een omzetsdaling van 6,1 % in 2016, een zwaardere terugval vergeleken met het voorgaande jaar (-2,2 %). Bij het nazien van de jaarrekeningen van de dominante onderneming binnen deze sector, komt naar voren dat de terugval van de omzet te wijten is aan de prijsverlaging op de internationale markten. Zo zijn de dalende prijzen van de grondstoffen, gebruikt binnen het productieproces, gepaard gegaan met een val van de verkoopprijzen. Door de sterk concurrentiële omgeving hebben de producenten deze prijsdaling in hun verkoopprijzen doorgerekend. Binnen deze onderneming gaat de verkoop er in volume op vooruit in 2016, de verkoop in waarde, daarentegen, gaat erop achteruit.

Een daling van de omzet werd ook vastgesteld in 20.2 "vervaardiging van verdelgingsmiddelen en van andere chemische producten voor de landbouw (-6,2 % na -9,5 % in 2015), 20.3 "vervaardiging van verf, vernis, inkt en mastiek" (-7,2 % na -9,1 % in 2015) en 20.6 "vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels" (-12,9 % in tegenstelling tot de stijging van 21 % in 2015).

De tweede grootste subsector (13 % van de totale omzet van de sector in 2016), 20.5 "vervaardiging van andere chemische producten" noteerde een stijging van de omzet met 6,1 % in 2016 na een dubbelcijferige verbetering in 2015 (+15,1 %). Subsector 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen" noteerde eveneens een stijging van de omzet in 2016 (+5,1 %) tegenover +9,8 % het jaar voordien.

Tijdens de eerste 6 maanden van 2017 is de omzet echter duidelijk gestegen ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Met uitzondering van de verkoop in subsector 20.6 "vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels", die erop achteruitgaat, noteren de andere subsectoren groei.

Life sciences (C21)

De omzet in de **sector life sciences (C21)** knoopte opnieuw aan met de groei in 2016 (+12,4 %) om op te lopen tot 21,5 miljard euro na de inkrimping die zich voordeed in 2015 (-3,2 %). Deze

sector vertoont een indrukwekkende dynamiek in België, met sinds 2008 een gemiddelde jaarlijkse groei van 11,5 %.

Dominerende (98 % van de sector) subsector 21.2 "vervaardiging van farmaceutische producten" noteerde een stijging van de omzet met 12,2 % in 2016 om op te lopen tot meer dan 21 miljard euro, na een daling van 4,4 % in 2015.

Tijdens de eerste 6 maanden van 2017 is de gecumuleerde omzet echter duidelijk gedaald ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar.

Kunststof en rubber (C22)

De **kunststof- en rubbersector (C22)** heeft in 2016 een nieuwe groei van zijn omzet opgetekend (+1,6 % tegenover +4,1 % in 2015).

De dynamiek van subsector 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof" heeft aan dit resultaat bijgedragen door de stijging van de omzet met 2 % en doordat zijn relatieve aandeel meer dan 90 % bedraagt. De verkoop van subsector 22.1 "vervaardiging van producten van rubber" is teruggelopen met 2,6 % in 2016, na een daling van 2,7 % in 2015.

Tijdens de eerste zes maanden van 2017, blijft sector C22 in zijn geheel erop vooruitgaan (+4 %) ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar, als gevolg van de toename van de verkoop van de subsectoren 22.1 en 22.2 tijdens dezelfde referentieperiode.

De productie-index

Theoretisch heeft de productie-index tot doel om met korte en regelmatige tussenpozen, normaal gezien op maandbasis, de wijzigingen van het volume van de toegevoegde waarde te meten. Het gaat dus eigenlijk om de ontwikkeling van een volume-index (die niet beïnvloed wordt door prijsschommelingen). In de praktijk echter kan de totale productie via verschillende variabelen benaderd worden, uitgaande van een vaste verhouding tussen de maatstaf van deze variabelen en het volume van de productie.

De variabele die gebruikt wordt als benadering van de productie is voor heel wat industriële sectoren de gedeflateerde waarde van de leveringen (+ de waarde van de loonarbeid die voor een buitenlandse onderneming uitgevoerd wordt). De gebruikte deflator is gebaseerd op het indexcijfer der consumptieprijzen, en de geleverde waarden zijn afkomstig uit de Prodcom-enquête.

De leveringen waarvan hier sprake is, betreffen enkel de producten die in België (op om het even welk moment) vervaardigd en (tijdens de referentieperiode) verkocht worden. De vervaardiging van deze producten kan gebeuren door de onderneming zelf of door een Belgisch toeleveringsbedrijf. De waarde van de leveringen van producten die in loonarbeid in het buitenland vervaardigd en in België verkocht worden, neemt men dus niet mee in de berekening van de productie-index en ook niet in de waarde van de handelsleveringen.

Prodcom is de maandelijkse enquête naar de industriële productie. Verordening 3924/91 bepaalt dat elke lidstaat een statistische enquête naar de industriële productie moet voeren, waarbij de gegevens verzameld worden op basis van dezelfde lijst van producten, met dezelfde onderverdelingen in sectoren, enzovoort. Dit initiatief kreeg de naam "Prodcom" : "PRODuits de la COMmunauté européenne".

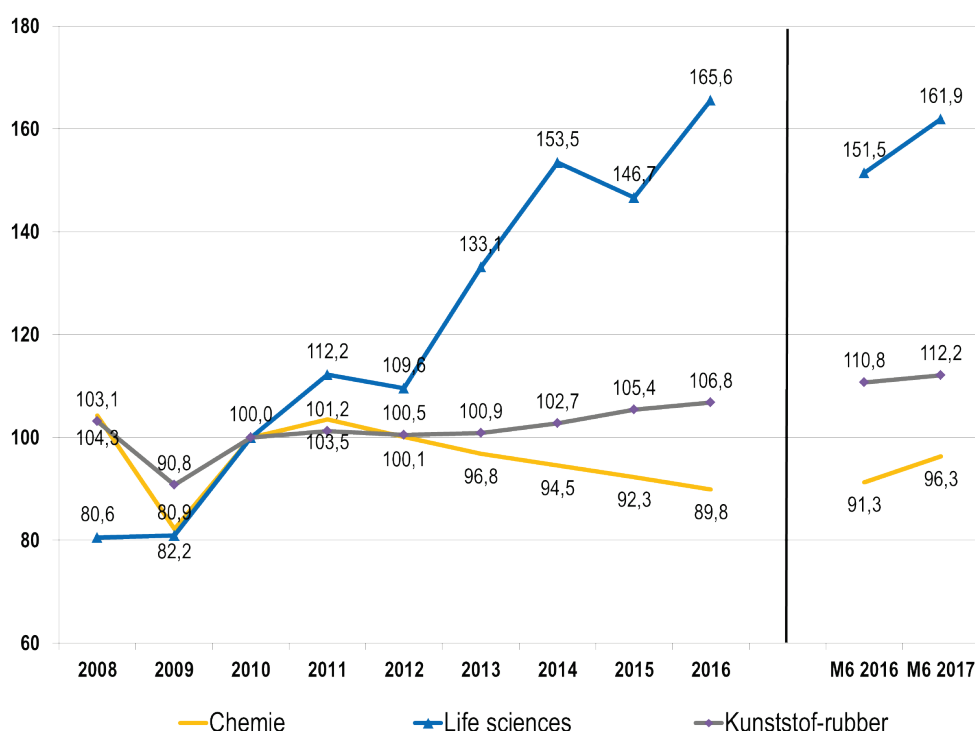
“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

De productie-indexen worden niet berekend volgens hoofdactiviteit, maar op basis van de eerste 4 digits van de aangegeven Prodcom-codes (die overeenstemmen met de NACE-klasse).

De speciale adviescommissie Chemie heeft om toelichtingen verzocht bij de dalende trend van de productie die de laatste jaren in de chemische industrie waargenomen werd, en die niet lijkt te stroken met de ervaring van de ondernemingen van deze sector, welke vertegenwoordigd worden door ESSENCIA. De FOD Economie zal contact opnemen om deze vaststelling op te helderen.

2.2.2. Productie volgens de Prodcom-indexen

Grafiek 2-4. Productie-index (Prodcom) in de drie sectoren (2010=100)



Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium, gegevens in volume, gecorrigeerd voor werkdagen.

Tabel 2-2. Productie in België, in het eurogebied en in de drie buurlanden

	Chemie			Life sciences			Kunststof-rubber		
	Δ2008-2016	Δ2015-2016	Δ2016M6-2017M6	Δ2008-2016	Δ2015-2016	Δ2016M6-2017M6	Δ2008-2016	Δ2015-2016	Δ2016M6-2017M6
Eurozone	-0,4%	1,1%	2,4%	46,1%	3,8%	0,4%	-0,3%	2,5%	2,4%
België	-13,9%	-2,6%	5,5%	105,5%	12,8%	6,9%	3,5%	1,3%	1,2%
Duitsland	-2,5%	-0,2%	0,2%	19,4%	2,5%	4,9%	10,0%	2,1%	3,1%
Frankrijk	10,0%	2,1%	5,8%	11,2%	-1,7%	5,4%	-8,3%	2,8%	1,5%
Nederland	12,3%	8,6%	4,7%	31,6%	-5,3%	-4,8%	9,0%	4,9%	5,8%

Bron: Eurostat, gegevens in volume, gecorrigeerd voor werkdagen.

Chemie (C20)

De productie in **de chemische nijverheid (C20)** is binnen de eurozone gestegen (+1,1 %) in **2016**. Het is hoofdzakelijk in Nederland dat de groei van de productie het meest uitgesproken is (+8,6 %), terwijl de stijging beperkt bleef in Frankrijk (+ 2,1 %). Maar terwijl Duitsland een lichte daling van de productie noteert (-0,2 %), is de terugval opvallender in België (-2,6 %).

In 2016 is de productie **in de chemiesector (C20)** in België gedaald, terwijl die in de eurozone tijdens deze periode toenam. De Prodcom enquête die gebruikt wordt om de productiegroei te meten baseert zich op een enquête die Europees wordt vastgelegd en is afhankelijk van de antwoorden van de ondervraagde ondernemingen. Volgens de vertegenwoordigers van de sector strookt de dalende trend van de productie in de enquête niet met de ervaring van deze ondernemingen (zie box op de vorige pagina).

In de eerste zes maanden van 2017, is de productie in de chemiesector ten opzichte van een jaar eerder gestegen zowel in de eurozone (+2,4 %) als in de vier andere landen. De productie, in België, knoopte met de groei aan (+5,5 %) en gaat er bijna even snel op vooruit als in Frankrijk (+5,8 %) maar in veel sterkere mate dan in Duitsland (+0,2 %) en in Nederland (+4,7 %).

De subsectoren 20.3 “vervaardiging van verf, vernis e.d., drukinkt en mastiek” en 20.4 “vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen” vertoonden een stijging van hun productie in 2016 (respectievelijk +0,7 % en +1,5 %).

De daling van de productie in de sector is toe te schrijven aan subsector 20.1 “vervaardiging van chemische basisproducten, kunstmeststoffen en stikstofverbindingen en van kunststoffen en synthetische rubber in primaire vormen” die goed is voor 68 % van de totale productie van de sector, welke in 2016 een daling optekende van 3,7 %, een forsere daling dus dan het jaar ervoor (-1,9 %).

Life sciences (C21)

De productie binnen **de sector life sciences (C21)** is in **2016** met 3,8 % gestegen binnen de eurozone. Van de vier referentielanden is België het enige land dat een sterke stijging van de activiteiten heeft opgetekend op jaarbasis (+12,8 %). Het maakt zo de terugval goed uit 2015 (-4,3 %). De productie in Duitsland is eveneens gestegen (+2,5 %) maar is gedaald in Frankrijk (-1,7 %) en Nederland (-5,3 %). Over een lange periode (2008-2016) heeft zich binnen deze sector, met uitzondering van Frankrijk, een bijzonder dynamische evolutie voorgedaan in de eurozone en de buurlanden. Het is echter in België dat de groei het meest uitgesproken is.

Tijdens de eerste zes maanden van 2017, is de groei van de productie binnen deze sector, tegenover een jaar voordien, groter in België (+6,9 %) vergeleken met Duitsland (+4,9 %) en Frankrijk (+5,4 %) terwijl de productie in Nederland blijft krimpen (-4,8 %). In de hele eurozone is de productie binnen de sector life sciences lichtjes gestegen (+0,4 %).

Kunststof en rubber (C22)

In 2016, is de productie van de **kunststof- en rubbersector (C22)** binnen de eurozone (+2,5 %) alsook binnen de 4 referentielanden gestegen. Ook al is de groei in België trager verlopen (+1,3 %) dan in Duitsland (+2,1 %) en Frankrijk (+2,8 %), het is voornamelijk met Nederland dat de kloof groter wordt op het gebied van groeidynamiek.

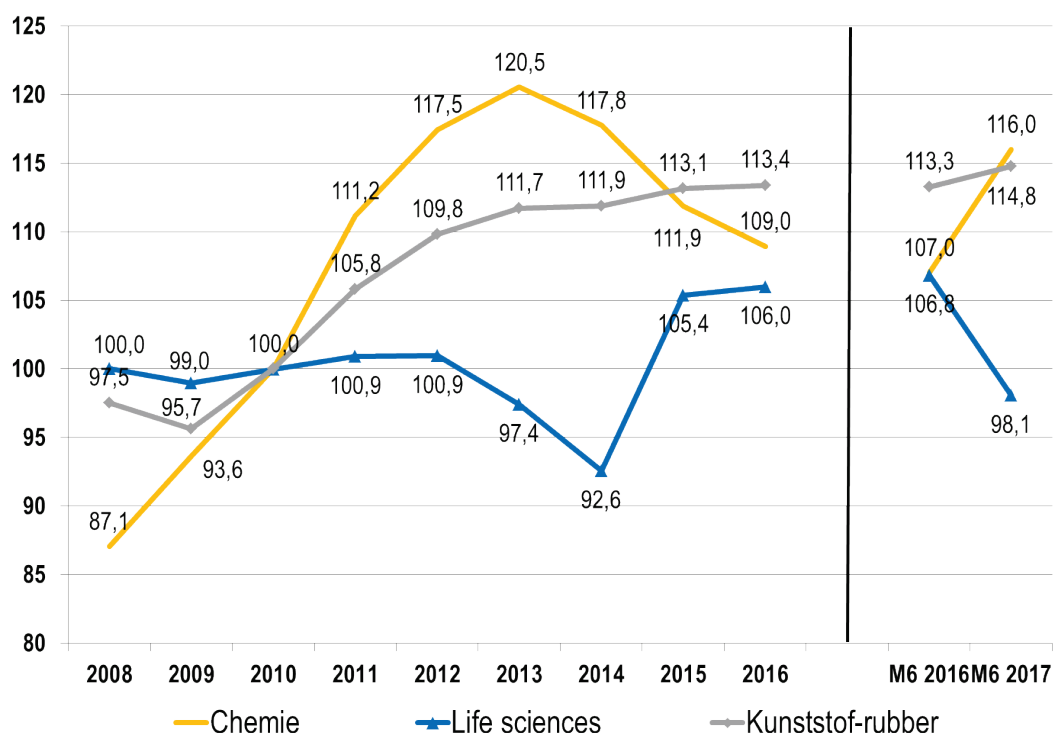
De twee subsectoren 22.1 “vervaardiging van producten van rubber” en 22.2 “vervaardiging van producten van kunststof” kenden in 2016 een stijging van hun productie (respectievelijk + 4,1 % en + 1 %).

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

De productie van de kunststof- en rubbersector is **tijdens de eerste zes maanden van 2017** gestegen met 2,4 % in de eurozone ten opzichte van dezelfde periode in 2016. De activiteiten van deze sector in de vier onderzochte landen gaan eveneens in stijgende lijn tijdens de betrokken periode en in sterkere mate in Nederland. Zo is de groei van de productie opgelopen tot +5,8 % in Nederland, +3,1 % in Duitsland, +1,5 % in Frankrijk. Met een stijging van 1,2 % in België, is de groei van de productie opnieuw minder sterk dan in de andere landen.

2.2.3. Indexcijfer van de productieprijs industrie⁹

Grafiek 2-5. Indexcijfer van de productie (2010=100)



Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium, brutogegevens.

Tabel 2-3. Productieprijsen in België, de eurozone en de drie buurlanden

	Chemie			Life sciences			Kunststof-rubber		
	Δ2008-2016	Δ2015-2016	Δ2016M6-2017M6	Δ2008-2016	Δ2015-2016	Δ2016M6-2017M6	Δ2008-2016	Δ2015-2016	Δ2016M6-2017M6
Eurozone	1,7%	-3,7%	5,5%	-3,5%	-0,8%	0,0%	5,9%	-0,6%	0,4%
België	25,1%	-2,6%	8,4%	5,9%	0,6%	-8,2%	16,3%	0,2%	1,3%
Duitsland	3,8%	-2,3%	3,6%	5,8%	0,1%	0,7%	5,8%	-0,5%	0,3%
Frankrijk	-3,7%	-5,1%	4,9%	-12,9%	-3,1%	2,3%	1,2%	-1,2%	0,6%
Nederland	-13,5%	-8,5%	13,6%	-2,3%	-0,9%	1,1%	7,7%	-0,2%	0,8%

Bron: Eurostat, niet-aangepaste gegevens.

Chemie (C20)

Productieprijsen in de eurozone zijn gedaald met 3,7 % op jaarbasis in 2016. Ook al zijn de productieprijsen in **de chemische nijverheid (C20)** eveneens in België en de drie buurlanden gedaald, de daling is het meest uitgesproken in Nederland (-8,5 %) en Frankrijk (-5,1 %) verge-

⁹ Enquête uitgevoerd door AD Statistiek-Statistics Belgium in het kader van het Europese KTS-programma (EC, short-term statistics 1165/98). Zie KB 3 JULI 2012. — Koninklijk besluit betreffende de maandelijkse en driemaandelijkse steekproefenquête met het oog op het opstellen van kortetermijnstatistieken.

leken met de eurozone, België (-2,6 %) en Duitsland (-2,3 %). Tijdens de eerste zes maanden van 2017 zijn de productieprijzen in alle onderzochte landen in stijgende lijn gegaan. Het is echter in Nederland dat zich de sterkste stijging voordeed (+13,6 %).

In België, zet de dalende trend, begonnen in 2014, zich voort in 2015 en 2016. Sector 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten, kunstmeststoffen en stikstofverbindingen en van kunststoffen en rubber", die zwaar doorweegt, verklaart deze evolutie, met hierbij weergegeven de prijsdaling van de grondstoffen die worden gebruikt bij het productieproces op de mondiale markten. De eerste gegevens voor 2017 (gemiddelde van de gemeten prijs tijdens de eerste zes maanden van 2017 ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar) tonen echter een sterke stijging van de productieprijzen voor de hele chemische sector (+8,4 %) in lijn met het herstel van de energiegrondstoffen. Volgens de voorjaarsprognoses van de Europese Commissie¹⁰, zou de gemiddelde prijs voor een vat ruwe olie (Brent) in 2017 oplopen tot 52,1 euro, tegenover gemiddeld 40,4 euro in 2016. De gemiddelde prijs voor mineralen en metalen gaat bovendien in stijgende lijn.

Life sciences¹¹ (C21)

In 2016 zijn de **productieprijzen binnen de sector life sciences (C21)** in de **eurozone** gedaald (-0,8 %), ten opzichte van een jaar eerder. De prijzen zijn ook gedaald in Nederland (-0,9 %) en nog veel sterker in Frankrijk (-3,1 %). De productieprijzen noteren, daarentegen, in België (+0,6 %) en Duitsland een lichte stijging (+0,1 %). Tijdens de eerste zes maanden van 2017 daalden de productieprijzen in België, in tegenstelling tot de andere onderzochte landen waar de prijzen vrijwel gestabiliseerd zijn.

Kunststof en rubber (C22)

Binnen de **kunststof- en rubbersector (C22)** is de stijging van de prijzen sinds 2008 nagenoeg onderbroken. De prijzen zijn binnen deze sector traditiegetrouw minder aan schommeling onderhevig vergeleken met de andere twee sectoren. In de eurozone zijn de prijzen in 2016 met 0,6 % gedaald, ten opzichte van 2015. Tijdens dezelfde periode merken we eveneens een dalende trend m.b.t. de productieprijzen in Duitsland (-0,5 %), Frankrijk (-1,2 %) en Nederland (-0,2 %). In tegenstelling tot België waar de productieprijzen gestegen zijn (+0,2 %). Tijdens de eerste zes maanden van 2017 zijn de productieprijzen in de vier onderzochte landen alsook in de eurozone lichtjes in stijgende lijn gegaan.

Ondanks een beperkte stijging van de productieprijzen van 0,2 % in België tussen 2015 en 2016, hebben de prijzen binnen deze sector hun hoogste niveau bereikt tijdens de periode 2008-2016. Het is de sterkst doorwegende subsector 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof" die, voor de hele sector, het quasi-stabiele karakter van de productieprijzen verklaart. Binnen subsector 22.1 "vervaardiging van rubber" daalden de productieprijzen immers voor het vierde opeenvolgende jaar (-3 % in 2016). Tijdens het eerste semester 2017 begonnen de prijzen te stijgen, wellicht het gevolg van de stijgende rubberprijs.

2.2.4. Investerings

Op basis van de voorlopige gegevens zijn de investeringen in de drie sectoren (C20-C22) nogmaals gestegen in 2016 (+10,3 %) na een stijging van 5,9 % in 2015. Sectoren **chemie (C20)** **kunststof en rubber (C22)** hebben de meest substantiële investeringstoename opgetekend,

¹⁰ [European Economic Forecast, voorjaar 2017](#).

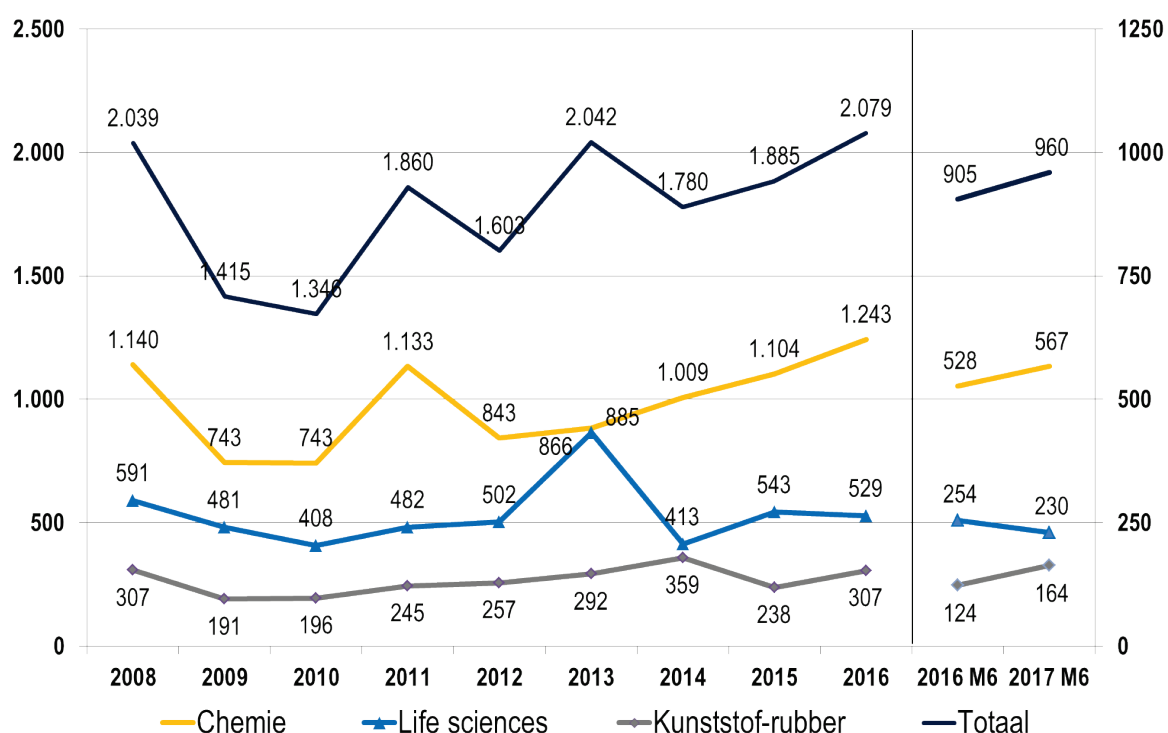
¹¹ Het kleine aantal getuigenproducten bij de samenstelling van de indicator kan een sterk vertekend beeld opleveren. De indicator moet ook behoedzaam worden aangewend binnen de farmaceutische sector.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

respectievelijk 12,7 % en 28,8 %. De investeringen zijn, daarentegen, gedaald met 2,6 % in de **sector life sciences (C21)** gedurende dezelfde periode¹². Een vergelijkbare dynamiek doet zich voor tijdens de eerste 6 maanden van 2017 in vergelijking met een jaar eerder, en dit voor de 3 sectoren. Investeringscycli kunnen worden beïnvloed door "one shots" zoals de overname van een onderneming of de bouw van een fabriek, wat de verschillen van jaar tot jaar binnen bepaalde sectoren verklaart.

Grafiek 2-6. Investerings in de drie sectoren

(in miljoen euro)



Bron: AD Statistiek – Statistics Belgium.

Tabel 2-4. Totaal investeringen

(in miljoen euro, verandering* in %)	NACE-code	Investerings										
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2016 M6	2017 M6
Chemie	20	1.140	743	743	1.133	843	885	1.009	1.104	1.243	528	567
			-34,8%	-0,1%	52,5%	-25,5%	4,9%	14,0%	9,4%	12,7%		7,4%
Life sciences	21	591	481	408	482	502	866	413	543	529	254	230
			-18,6%	-15,3%	18,3%	4,1%	72,4%	-52,3%	31,6%	-2,6%		-9,6%
Kunststof-rubber	22	307	191	196	245	257	292	359	238	307	124	164
			-37,9%	2,6%	25,1%	5,1%	13,4%	22,8%	-33,5%	28,8%		32,5%
Totaal	20-22	2.039	1.415	1.346	1.860	1.603	2.042	1.780	1.885	2.079	905	960
			-30,6%	-4,9%	38,2%	-13,8%	27,4%	-12,9%	5,9%	10,3%		6,0%

*Uitgedrukt in miljoen euro en in groeipercentage ten opzichte van het jaar ervoor.

Bron: AD Statistiek - Statistics Belgium, voorlopige gegevens.

¹² Gedetailleerde informatie over investeringen per subsector zijn terug te vinden op de website van FOD Economie.

Chemie (C20)

Op basis van voorlopige gegevens zijn de investeringen **binnen de chemische nijverheid (C20)** in 2016 voor de vierde opeenvolgende keer toegenomen (+12,7 %) ten opzichte van 2015 (+9,4 %) om uit te komen op 1,24 miljard euro, het hoogste uitgavenniveau over de periode 2008-2016. Tijdens de eerste zes maanden van 2017 blijven de investeringen een dynamisch karakter behouden (+7,4 % op jaarbasis).

Met gecumuleerde investeringen van meer dan 1 miljard euro over het hele jaar 2016 en met een stijging van 11,8 % ten opzichte van 2015, ontpopt 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten, kunstmeststoffen en stikstofverbindingen en van kunststoffen en rubber" zich tot de meest invloedrijke **subsector**.

Binnen drie andere subsectoren is er sprake van een verhoogd investeringsritme, bij sommige ervan in zeer sterke mate. De gestegen investeringen zijn goed voor 43,9 % binnen subsector 20.3 "vervaardiging van verf, vernis, inkt en mastiek" en voor 35,6 % binnen subsector 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen". De grotere investeringsuitgaven zijn minder uitgesproken in subsector 20.5 "vervaardiging van andere chemische producten" (+6,2 %).

Investeringen zijn, daarentegen, gedaald in de twee andere subsectoren. Investeringen zijn met 24,4 % gedaald in subsector 20.2 "vervaardiging van verdelgsmiddelen" en met 1,7 % in subsector 20.6 "vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels".

Life sciences (C21)

Investeringen zijn **in de sector life sciences (C21)** op jaarbasis gedaald met 2,6 % in 2016, in tegenstelling tot de in 2015 opgetekende stijging van 31,6 %. De eerste cijfers van 2017 tonen een nieuwe daling van de investeringen in deze sector (-9,6 % tijdens de eerste zes maanden van 2017 ten opzichte van dezelfde periode in 2016).

In 2016, werd 97 % van de investeringen gedaan door **subsector 21.2** "vervaardiging van farmaceutische producten" waarbij er sprake is van een stijging van de investeringen met 19,6 %. Investeringen in subsector 21.1 "vervaardiging van farmaceutische grondstoffen" zijn t.a.v. vorig jaar gedaald met 84,4 %, waarbij zijn doorwegende factor afneemt van 21,4 % naar 3 %. In verband met privacyinstellingen, kan de evolutie van de subsectoren niet gedetailleerd worden uitgewerkt.

Kunststof en rubber (C22)

De kunststof- en rubbersector (C22) knoopte in 2016 aan met een dynamischer investeringsritme. Na een daling van 33,5 % in 2015, gaan de investeringen in 2016 immers opnieuw in stijgende lijn (+28,8 %). Tijdens de eerste zes maanden van 2017 blijven de investeringen significant toenemen (+32,5 % op jaarbasis), ten opzichte van dezelfde periode in 2016.

De opwaartse dynamiek doet zich voor in beide **subsectoren**. Subsector 22.1 "vervaardiging van producten van rubber" verhoogde de investeringsuitgaven met 37,8 % (na een daling van 8,9 % in 2015) en subsector 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof" zorgde voor een toename van 28 % (na een daling van 35,1 % in 2015). De daling in deze sector in 2015 was het gevolg van het hoge investeringsniveau in 2014 naar aanleiding van de bouw van een fabriek.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

2.2.5. Bezettingsgraad van de productiecapaciteit

Volgens gegevens van CEFIC¹³, is de bezettingsgraad van de productiecapaciteit in de Europese Unie er vijf opeenvolgende kwartalen op vooruitgegaan sinds het tweede kwartaal van 2016. De bezettingsgraad ligt hoger dan het langetermijngemiddelde (gemeten sinds 1995) maar blijft wel lichtjes onder de recordpiek van het eerste kwartaal van 2011.

In België ligt, volgens een NBB-enquête uitgevoerd in juli 2017, de bezettingsgraad van de productiecapaciteit binnen de verschillende onderzochte sectoren boven het gemiddelde (berekend sinds januari 1990 en tussen haakjes vermeld), in tegenstelling tot wat werd vastgesteld bij het vorige verslag.

Tabel 2-5. Bezettingsgraad van de productiecapaciteit

	NBB enquête oktober 2015 (vorige verslag)	NBB enquête juli 2017
Industrie manufacturière	79,2 % (79,6 %)	81,1 % (79,7 %)
Chemische nijverheid	79,9 % (81,0 %)	83,9 % (81,1 %)
<i>Chemische basisstoffen</i>	80,7 % (85,5 %)	82,9 % (85,2 %)
<i>Chemische gebruiksgoedere</i>	77,0 % (78,9 %)	78,9 % (78,9 %)
Kunststofverwerkende en rubbernijverheid	75,8 % (79,8 %)	83,6 % (79,7 %)

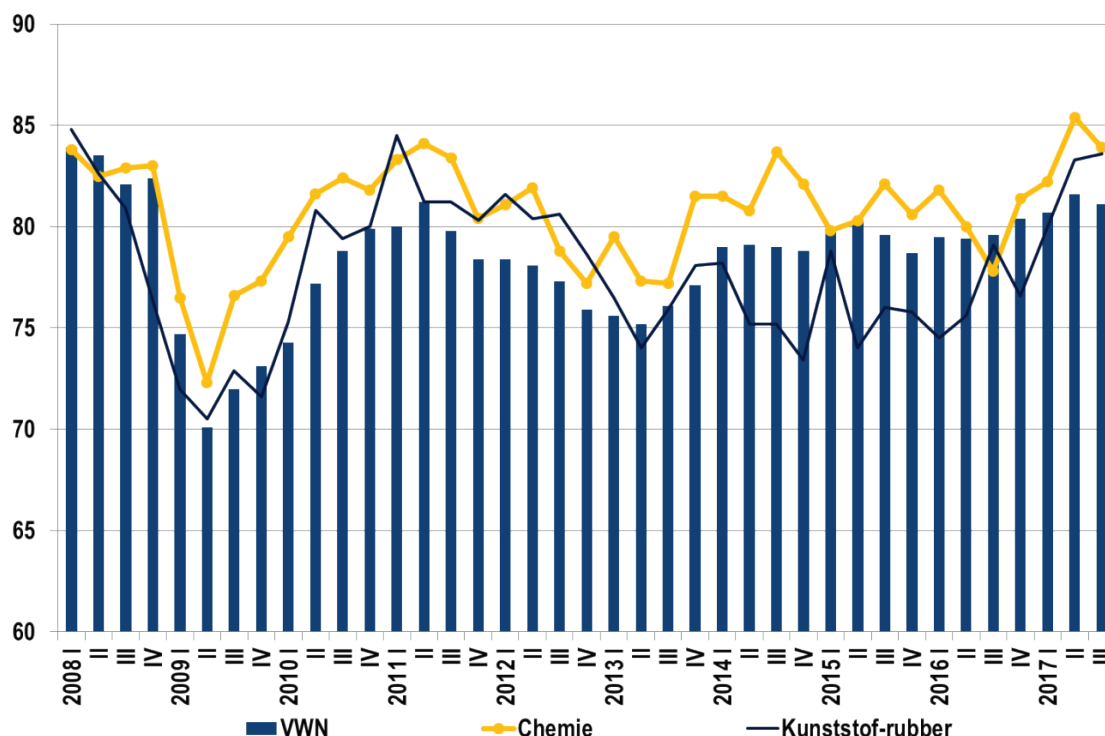
Bron: NBB, conjunctuurenquêtes.

Voor de hele industrie en de chemische nijverheid (inclusief life sciences), is de bezettingsgraad van de productiecapaciteit in 2017 hoger, zowel m.b.t. de lange periode (percentages tussen haakjes) als m.b.t. de laatste jaren. Er is duidelijk sprake van een opwaartse tendens in 2017. Zo heeft de bezettingsgraad, tijdens het derde kwartaal 2017 (enquête uitgevoerd in juli 2017), een hoger peil bereikt in de chemiesector (inclusief life sciences - C20-C21) voor de periode 2008-2017. Binnen de kunststof- en rubbersector (C22), moet men teruggaan tot januari 2011 om een hogere bezettingsgraad waar te nemen.

¹³ CEFIC, Chemical Trend Report, augustus 2017

Grafiek 2-7. Seizoengezuiverde bezettingsgraad van de productiecapaciteit

(in %)



Bron: NBB (Belgostat), conjunctuurenquêtes.

2.3. Tewerkstelling

In 2016 vertoont de tewerkstellingscurve van de drie sectoren (C20-C22) een opwaartse tendens, namelijk van 88.299 naar 89.108 directe arbeidsplaatsen (stijging van 0,9 %).

Tijdens het eerste kwartaal 2017 waren er binnen de drie sectoren (C20-C22) 89.887 directe arbeidsplaatsen¹⁴, een stijging van 1,2 % ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar (van 88.864 naar 89.887 directe arbeidsplaatsen).

Het aantal arbeidsplaatsen¹⁵ in de hele chemiesector (C20-C22) was het afgelopen jaar alsook het eerste kwartaal 2017 in stijgende lijn.

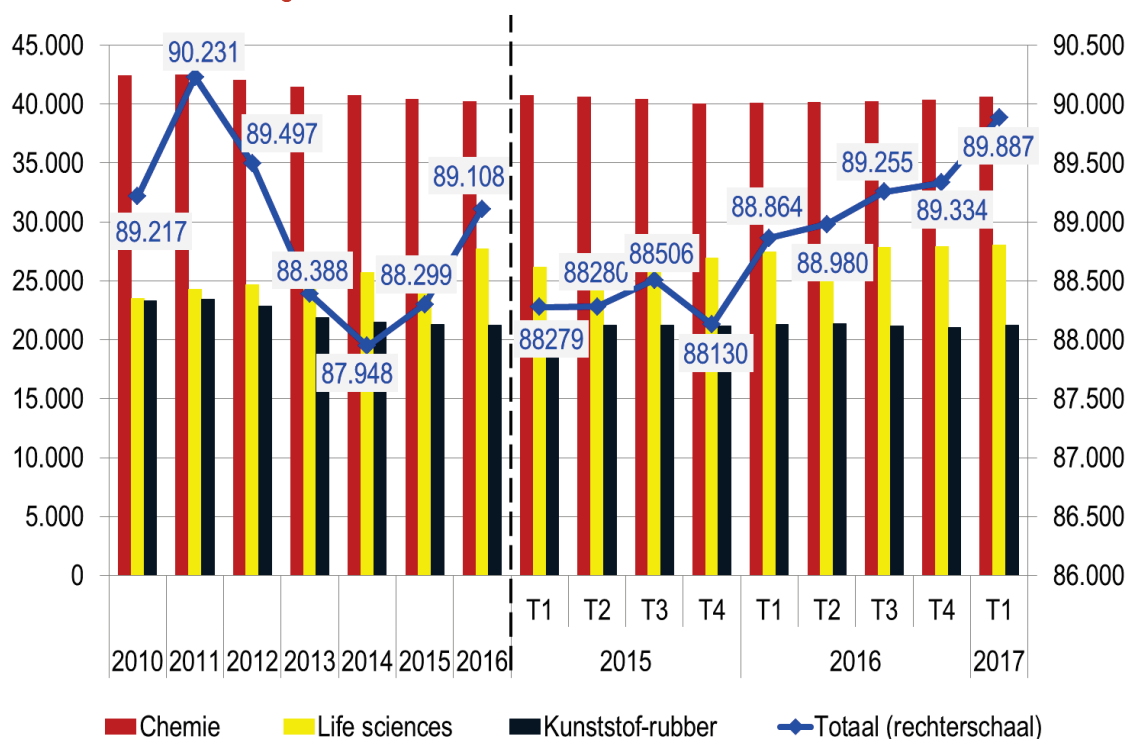
¹⁴ Het gaat om het aantal arbeidsplaatsen. Uitzendarbeid is niet in aanmerking genomen.

¹⁵ Het betreft gecentraliseerde RSZ-gegevens. De statistieken van de ingenomen arbeidsplaatsen aan het eind van een kwartaal komen tot stand door het aantal werknemers te tellen dat in dienst is bij elke werkgever aan het eind van een kwartaal. Werknemers die, aan het eind van een kwartaal bij meer dan één werkgever in dienst zijn, worden ook meer dan één keer meegeteld. Het verschil tussen het aantal arbeidsplaatsen en het aantal ingenomen arbeidsplaatsen is uitsluitend toe te schrijven aan deze werknemers met verschillende banen.

Werknemers die tegelijkertijd meerdere functies bij dezelfde werkgever vervullen (met verschillende statuten of contracten) nemen slechts een enkele arbeidsplaats in. Er wordt enkel rekening gehouden met de kenmerken van de hoofdprestatie. Deze wordt geselecteerd op soortgelijke wijze als de hoofdprestatie van de werknemer. Dit komt het meest voor in het onderwijs.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Grafiek 2-8. Tewerkstelling in de drie sectoren



Bron: Gecentraliseerde statistieken van de RSZ, periodegemiddelden.

Chemie (C20)

In 2016 waren er in de chemische nijverheid (C20) 40.185 directe arbeidsplaatsen, een daling met 0,6 % ten opzichte van 2015 (243 minder arbeidsplaatsen).

Het aantal werknemers binnen de chemische nijverheid (C20), de belangrijkste sector inzake tewerkstelling van de drie onderzochte sectoren, stijgt in het eerste kwartaal 2017, voor de tweede opeenvolgende keer, op jaarbasis, om uit te komen op 40.614 arbeidsplaatsen, een stijging van 1,3 % ten opzichte van het eerste kwartaal 2016 (+539 arbeidsplaatsen). Deze gunstige evolutie betreffende aantal werknemers lijkt een einde te maken aan de daling van de tewerkstelling die zich al sinds enige jaren binnen de chemische nijverheid voordoet. Met uitzondering van subsectoren 20.2 en 20.3 die een daling van het aantal werknemers noteerden tijdens het eerste kwartaal 2017, op jaarbasis, hebben alle andere subsectoren een stijging van het aantal werknemers gekend tijdens het eerste kwartaal 2017. Twee subsectoren hebben 93,5 % van de nieuwe arbeidsplaatsen gecreëerd binnen de chemische nijverheid (504 van de 539 gecreëerde arbeidsplaatsen: subsector 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten", de belangrijkste, creëerde 382 arbeidsplaatsen, en subsector 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen" zorgde voor 122 arbeidsplaatsen).

Life sciences (C21)

De farmaceutische industrie (C21) noteerde 27.696 directe arbeidsplaatsen in 2016, een stijging van 4,1 % ten opzichte van 2015, 1097 arbeidsplaatsen meer.

Net zoals bij de chemische nijverheid is ook het aantal werknemers van de sector life sciences (C21) in stijgende lijn tijdens het eerste kwartaal 2017, op jaarbasis, goed voor 28.068 eenheden, een stijging van 2,1 % ten opzichte van het eerste kwartaal 2016 (+582 arbeidsplaatsen) en een toename van 0,5 % (+ 153 arbeidsplaatsen) op kwartaalbasis. Beide subsectoren lieten tijdens het eerste kwartaal 2017 een stijging van het aantal arbeidsplaatsen op jaarbasis optekenen.

Subsector 21.2 "vervaardiging van farmaceutische producten" is goed voor 80,6% van de gecreëerde banen (+ 469 arbeidsplaatsen) in de sector life sciences.

Kunststof en rubber (C22)

In 2016, (C22) waren er binnen de **sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof** 21.228 directe arbeidsplaatsen, een daling van 0,2 % ten opzichte van 2015 (44 arbeidsplaatsen minder).

De sector verwerking van kunststof en rubber (C22) liet tijdens het eerste kwartaal 2017 opnieuw een daling van het aantal werknemers op jaarbasis optekenen, 98 arbeidsplaatsen minder vergeleken met het eerste kwartaal 2016 (-0,5 %). Het gaat om de derde opeenvolgende daling. Subsector 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof" is goed voor 59,2 % van het aantal banen dat verloren is gegaan (-58 arbeidsplaatsen) tegenover 40,8 % voor subsector 22.1 "vervaardiging van producten van rubber" (-40 arbeidsplaatsen) op jaarbasis.

Tabel 2-6. Tewerkstelling in de drie sectoren

	Nace code	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2016				2017
									T1	T2	T3	T4	T1
Chemie	20	42.420	42.505	42.019	41.461	40.753	40.428	40.185	40.075	40.131	40.186	40.349	40.614
T/T-1			0,2%	-1,1%	-1,3%	-1,7%	-0,8%	-0,6%	0,2%	0,1%	0,1%	0,4%	0,7%
T/T-4									-1,5%	-1,1%	-0,6%	0,9%	1,3%
Life sciences	21	23.481	24.272	24.653	25.046	25.706	26.599	27.696	27.486	27.508	27.873	27.915	28.068
T/T-1			3,4%	1,6%	1,6%	2,6%	3,5%	4,1%	2,0%	0,1%	1,3%	0,2%	0,5%
T/T-4									5,2%	4,0%	3,7%	3,6%	2,1%
Kunststof-rubber	22	23.317	23.454	22.825	21.881	21.490	21.272	21.228	21.303	21.341	21.196	21.070	21.205
T/T-1			0,6%	-2,7%	-4,1%	-1,8%	-1,0%	-0,2%	0,5%	0,2%	-0,7%	-0,6%	0,6%
T/T-4									-0,7%	0,5%	-0,1%	-0,6%	-0,5%
Totaal	20 - 22	89.217	90.231	89.497	88.388	87.948	88.299	89.108	88.864	88.980	89.255	89.334	89.887
T/T-1			1,1%	-0,8%	-1,2%	-0,5%	0,4%	0,9%	0,8%	0,1%	0,3%	0,1%	0,6%
T/T-4									0,7%	0,8%	0,8%	1,4%	1,2%

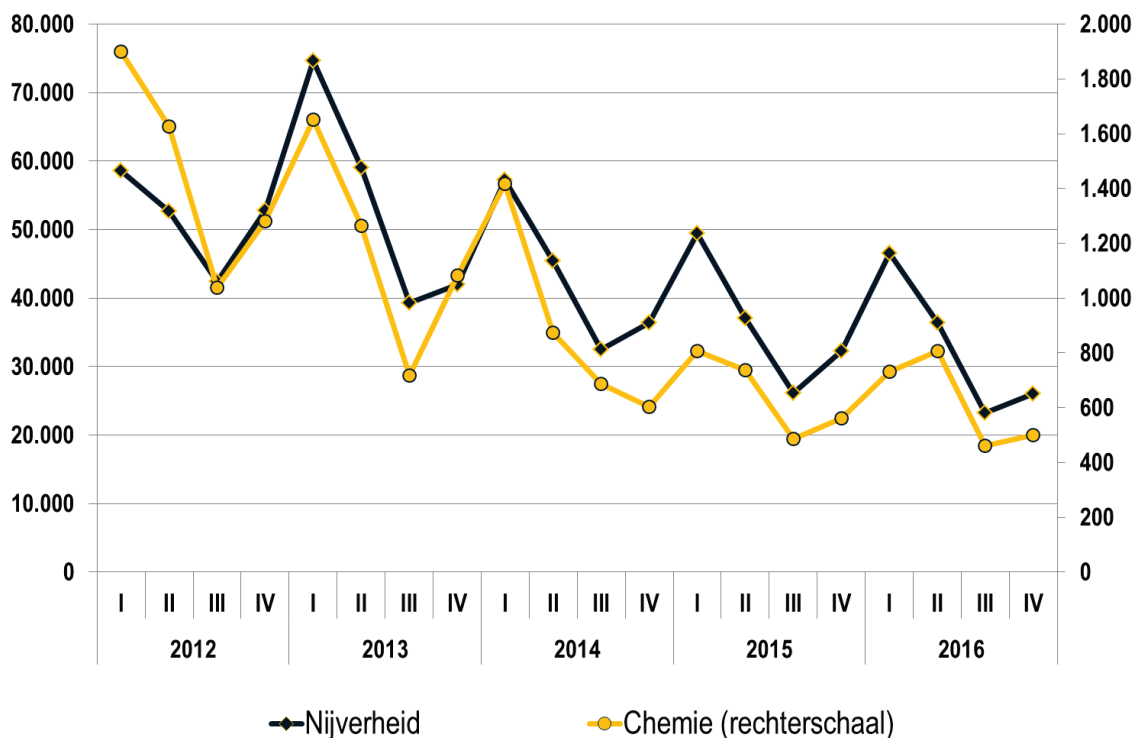
Het weergegeven percentage toont de evolutie ten opzichte van het voorgaande jaar.

Bron: Gecentraliseerde statistieken van de RSZ.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

2.4. Tijdelijke werkloosheid in de chemiesector

Grafiek 2-9. Tijdelijke werkloosheid in verwerkende nijverheid en in de chemische nijverheid



Bron: Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening.

Getuigend van de seizoenschommelingen¹⁶, steeg het aantal bij de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) ingeschreven personen dat aanspraak maakte op de regeling voor de tijdelijke werkloosheid **in het vierde kwartaal van 2016, in vergelijking met het vorige kwartaal**, zowel **in de chemische nijverheid**¹⁷ (+8,2 %, 500 eenheden in totaal) als in de verwerkende nijverheid (+12,2 %, 26.072 tijdelijk werklozen).

Vergeleken met het jaar ervoor, daalde het aantal personen dat aanspraak maakte op de regeling voor de tijdelijke werkloosheid **in de chemiesector** met 61 personen (-10,9 % t.a.v. vorig jaar) in het vierde kwartaal van 2016 om uit te komen op 500 eenheden. Het is tijdens het derde kwartaal 2016 dat de chemische nijverheid het laagste niveau van tijdelijke werkloosheid liet optekenen sinds 2012, namelijk 462 eenheden.

Voor de hele **verwerkende nijverheid**, is het aantal personen dat aanspraak maakte op de regeling voor de tijdelijke werkloosheid tijdens het vierde kwartaal 2016 gedaald met 6160 eenheden (-19,1 %), op jaarbasis, om uit te komen op 26.072 eenheden. Het is eveneens tijdens het derde kwartaal 2016 dat de hele verwerkende nijverheid het laagste niveau liet optekenen m.b.t. het aantal personen dat aanspraak maakte op de regeling voor de tijdelijke werkloosheid (23.237 eenheden, laagste niveau sinds 2012).

¹⁶ De tijdelijke werkloosheid kent een seizoensgebonden verloop. Het gebruik van tijdelijke werkloosheid stijgt in het eerste kwartaal van het jaar, terwijl het in het derde kwartaal het laagste peil bereikt. Deze indicator moet aldus jaar op jaar worden beschouwd.

¹⁷ Het betreft de groep "Chemische nijverheid / Vervaardiging van kunstmatige en synthetische vezels" in de RVA-bestanden.

2.5. Ondernemerschap

2.5.1. Faillissementen van ondernemingen en verloren arbeidsplaatsen ten gevolge van faillissementen

In 2016 is er voor de drie sectoren (C20-C22), ten opzichte van 2015, sprake van een neerwaartse tendens op het gebied van faillissementen. Van 21 naar 15 faillissementen, een daling met 28,6 %. De verloren arbeidsplaatsen ten gevolge van faillissementen volgen dezelfde tendens als bij de faillissementen, van 263 naar 102 banenverlies (daling met 61,2 %). Het is sector C22 "vervaardiging van producten van rubber en kunststof" dat 53,3 % van de faillissementen (8 van de 15) en 87,3 % van het banenverlies als gevolg van faillissementen (87 van de 102 banen die verloren zijn gegaan) in 2016 voor zijn rekening neemt.

Tijdens het tweede kwartaal 2017, noteerde de chemiesector (C20-C22) 7 faillissementen, een stijging met 3 eenheden ten opzichte van het vorige kwartaal en een stijging met 5 eenheden ten opzichte van een jaar eerder.

Met betrekking tot **verloren arbeidsplaatsen ten gevolge van faillissementen**, waren er binnen de hele sector (C20-C22) 44 banen die tijdens het tweede kwartaal 2017 verloren zijn gegaan, een stijging van 28 eenheden ten opzichte van het vorige kwartaal. Ten opzichte van de overeenstemmende periode van 2016, noteerde dezelfde sector 43 bijkomende banen die verloren zijn gegaan als gevolg van faillissementen (van 1 naar 44 banen die verloren zijn gegaan).

Het is in de sectoren **chemie (C20)** en **vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22)** dat nagenoeg alle faillissementen zich voordeden (6 van de 7 geregistreerde faillissementen) en dus ook het banenverlies als gevolg van deze faillissementen (43 van de 44 geregistreerde banen die verloren zijn gegaan) tijdens het tweede kwartaal 2017. Sector life sciences (C21) noteerde, tijdens het tweede kwartaal 2017, maar één enkel faillissement met 1 baan die verloren is gegaan.

Tabel 2-7. Faillissementen van ondernemingen en verloren arbeidsplaatsen ten gevolge van faillissementen in de drie sectoren

	Nace code	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2016				2017	
											I	II	III	IV	I	II
Faillissementen	20-22	29	24	16	21	29	29	27	21	15	4	2	6	3	4	7
	20	15	10	9	10	10	11	11	5	6	3	1	1	1	2	3
	21	0	2	1	2	1	3	3	1	1	0	0	1	0	0	1
	22	14	12	6	9	18	15	13	15	8	1	1	4	2	2	3
Banenverlies ten gevolge van faillissementen	20-22	146	203	72	77	490	177	407	263	102	3	1	11	87	16	44
	20	102	80	60	22	45	14	196	175	4	3	0	1	0	4	14
	21	0	98	6	0	301	0	0	0	9	0	0	9	0	0	1
	22	44	25	6	55	144	163	211	88	89	0	1	1	87	12	29

Bron: AD Statistiek – Statistics Belgium.

Chemie (C20)

Tijdens het tweede kwartaal 2017, noteerde de chemiesector (C20) 3 faillissementen (van in totaal 7 faillissementen voor de hele sector C20-C22), een lichte stijging ten opzichte van het vorige kwartaal maar eveneens op jaarbasis. Deze drie faillissementen zijn evenredig verdeeld over de 3 subsectoren: 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten", 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen" en 20.5 "vervaardiging van andere chemische producten".

Met betrekking tot **banenverlies ten gevolge van faillissementen**, kende de chemiesector (C20) een ongunstige evolutie tijdens het tweede kwartaal 2017, zowel ten opzichte van het vori-

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

ge kwartaal (10 bijkomende banen die verloren zijn gegaan, van 4 naar 14) als ten opzichte van dezelfde periode in 2016 (van 0 naar 14 banen die verloren zijn gegaan). Tijdens het tweede kwartaal 2017 deed 92,9 % van het banenverlies zich voor in twee subsectoren, subsector 20.5 "vervaardiging van andere chemische producten" met 8 banen die verloren zijn gegaan (tegenover 0 banenverlies tijdens het vorige kwartaal en 0 banen die verloren zijn gegaan ten opzichte van een jaar eerder) en subsector 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen" met 5 banen die verloren zijn gegaan (tegenover 4 banen verloren tijdens het vorige kwartaal en 0 banen die verloren zijn gegaan ten opzichte van een jaar eerder).

Life sciences (C21)

De sector life sciences (C21) kende 1 **faillissement** tijdens het tweede kwartaal 2017, tegenover 0 faillissementen zowel ten opzichte van een jaar eerder als ten opzichte van het vorige kwartaal. Er is sprake van 1 **baan die verloren is gegaan** ten gevolge van dit faillissement. Het tijdens het tweede kwartaal van 2017 geregistreerde faillissement en de baan die hierdoor verloren is gegaan, hebben betrekking op subsector 21.1 "vervaardiging van farmaceutische grondstoffen".

Kunststof en rubber (C22)

Tijdens het tweede kwartaal 2017 is het aantal **faillissementen** in de sector (C22) met 1 eenheid toegenomen op kwartaalbasis en met 2 eenheden op jaarbasis, om uit te komen op 3 bedrijfsfaillissementen. De faillissementen voorgekomen tijdens het tweede kwartaal van 2017 hebben geleid tot **29 banen die verloren zijn gegaan**, 17 meer vergeleken met het vorige kwartaal of 28 bijkomende verliezen in vergelijking met het tweede kwartaal 2016.

Faillissementen en daarmee gepaard gaande banenverlies van het tweede kwartaal 2017 deden zich allemaal voor in subsector 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof".

2.5.2. Oprichtingen, schrappingen en btw-inschrijvingen van ondernemingen

Btw-plichtige ondernemingen

In 2016 liet **de hele chemiesector (C20-C22)**, met 1967 btw-plichtige ondernemingen, een groei optekenen van het aantal (btw-plichtige) ondernemingen van 2,7 %, ten opzichte van een jaar eerder. Het aantal btw-plichtige ondernemingen is echter gedaald met 2,1 % ten opzichte van 2008 (van 2010 naar 1967), 43 ondernemingen minder. De ondernemingsdynamiek komt, gemiddeld tijdens de periode 2008-2016, uit op 49,7 % (tegenover 47,7 % in 2016) binnen **de sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22)** en op 41,9 % (tegenover 42,3 % in 2016) binnen **de chemische nijverheid (C20)**.

Van de 1967 btw-plichtige ondernemingen geregistreerd binnen de hele chemiesector (C20-C22) in 2016, nemen drie subsectoren 70,2 % van de btw-plichtige ondernemingen voor hun rekening. Het gaat om de volgende drie subsectoren: 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof" (859 van de 1967 btw-plichtige ondernemingen), 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten" (296 van de 1967 btw-plichtige ondernemingen) en 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen" (226 van de 1967 btw-plichtige ondernemingen).

Tabel 2-8. Aantal btw-plichtige ondernemingen volgens grootte

Classes	Sectoren	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2008/2016	2015/2016	Deel in 2016
minder dan 5 werknemers	20-22	1178	1166	1143	1132	1128	1139	1137	1134	1187	0,8%	4,7%	100,0%
	20	517	501	497	478	469	482	457	458	490	-5,2%	7,0%	41,3%
	21	81	87	88	96	106	120	134	130	136	67,9%	4,6%	11,5%
	22	580	578	558	558	553	537	546	546	561	-3,3%	2,7%	47,3%
5-9 werknemers	20-22	152	149	153	160	139	135	140	138	134	-11,8%	-2,9%	100,0%
	20	57	56	52	63	51	52	54	55	55	-3,5%	0,0%	41,0%
	21	9	10	7	4	4	6	5	7	4	-55,6%	-42,9%	3,0%
	22	86	83	94	93	84	77	81	76	75	-12,8%	-1,3%	56,0%
10-19 werknemers	20-22	172	161	157	154	151	153	149	151	157	-8,7%	4,0%	100,0%
	20	56	53	50	48	54	48	50	55	58	3,6%	5,5%	36,9%
	21	9	7	8	8	6	9	6	7	11	22,2%	57,1%	7,0%
	22	107	101	99	98	91	96	93	89	88	-17,8%	-1,1%	56,1%
20-49 werknemers	20-22	213	209	222	228	213	214	213	213	202	-5,2%	-5,2%	100,0%
	20	88	84	86	88	74	74	75	75	76	-13,6%	1,3%	37,6%
	21	9	9	10	11	9	10	13	14	12	33,3%	-14,3%	5,9%
	22	116	116	126	129	130	130	125	124	114	-1,7%	-8,1%	56,4%
+50 werknemers	20-22	295	293	287	288	285	277	278	280	287	-2,7%	2,5%	100,0%
	20	140	144	144	146	145	145	148	150	153	9,3%	2,0%	53,3%
	21	30	28	29	28	30	29	30	32	34	13,3%	6,3%	11,8%
	22	125	121	114	114	110	103	100	98	100	-20,0%	2,0%	34,8%
Totaal	20-22	2010	1978	1962	1962	1916	1918	1917	1916	1967	-2,1%	2,7%	100,0%
	20	858	838	829	823	793	801	784	793	832	-3,0%	4,9%	42,3%
	21	138	141	142	147	155	174	188	190	197	42,8%	3,7%	10,0%
	22	1014	999	991	992	968	943	945	933	938	-7,5%	0,5%	47,7%

Bron: AD Statistiek – Statistics Belgium.

De chemiesector (C20-C22) bestaat voornamelijk uit kmo's (ondernemingen met minder dan 50 werknemers), gemiddeld over de periode 2008-2016 goed voor 85,3 % van de ondernemingen. In 2016, vertegenwoordigden de kmo's 85,4 % van de ondernemingen (1680 van de 1967 btw-plichtige ondernemingen). 70,6 % van deze ondernemingen hebben minder dan 5 werknemers in dienst (1187 van de 1680 ondernemingen).

Oprichtingen

Het aantal oprichtingen van ondernemingen binnen **de hele chemiesector (C20-C22)** is gestegen met 40,2 % in 2016 ten opzichte van 2015, van 87 naar 122 nieuwe, opgerichte ondernemingen. Ten opzichte van 2008 is het aantal opgerichte ondernemingen eveneens gestegen met 37,1 % (van 89 naar 122 nieuwe, opgerichte ondernemingen). Net als de btw-inschrijvingen, worden de oprichtingen van ondernemingen in 2016 voor 48,4 % (tegenover een gemiddelde van 39,8 % tussen 2008 en 2016) geschraagd door **de chemische nijverheid (C20)** en voor 38,5 % (tegenover 43,2 % tussen 2008 en 2016) door **de sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22)**.

Gemiddeld bestaat 98,2 % van de oprichtingen van ondernemingen van alle chemiesectoren, tijdens de periode 2008-2016, uit kmo's waarvan 93,0 % met minder dan 5 werknemers in dienst. In 2016 zitten er bij de oprichtingen enkel kmo's waarvan 97,5 % met minder dan 5 werknemers in dienst.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Tabel 2-9. Aantal oprichtingen van ondernemingen volgens grootte

Classes	Sectoren	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2008/2016	2015/2016	Deel in en 2016
minder dan 5 werknemers	20-22	82	74	84	82	85	105	91	77	119	45,1%	54,5%	100,0%
	20	31	31	34	28	34	46	30	34	57	83,9%	67,6%	47,9%
	21	8	11	11	15	18	23	22	11	16	100,0%	45,5%	13,4%
	22	43	32	39	39	33	36	39	32	46	7,0%	43,8%	38,7%
5-9 werknemers	20-22	5	1	2	2	2	2	2	1	1	-	-	-
	20	0	0	1	2	1	0	1	1	1	-	-	-
	21	0	0	0	0	1	1	0	0	0	-	-	-
	22	5	1	1	0	0	1	1	0	0	-	-	-
10-19 werknemers	20-22	1	0	1	1	2	2	1	2	0	-	-	-
	20	1	0	0	0	0	0	0	1	0	-	-	-
	21	0	0	0	0	1	1	0	1	0	-	-	-
	22	0	0	1	1	1	1	1	0	0	-	-	-
20-49 werknemers	20-22	1	0	4	4	1	1	1	2	2	-	-	-
	20	0	0	0	2	0	0	0	0	1	-	-	-
	21	0	0	2	0	0	1	0	0	0	-	-	-
	22	1	0	2	2	1	0	1	2	1	-	-	-
+50 werknemers	20-22	0	1	2	0	2	0	5	5	0	-	-	-
	20	0	0	1	0	1	0	2	3	0	-	-	-
	21	0	0	0	0	1	0	2	1	0	-	-	-
	22	0	1	1	0	0	0	1	1	0	-	-	-
Totaal	20-22	89	76	93	89	92	110	100	87	122	37,1%	40,2%	100,0%
	20	32	31	36	32	36	46	33	39	59	84,4%	51,3%	48,4%
	21	8	11	13	15	21	26	24	13	16	100,0%	23,1%	13,1%
	22	49	34	44	42	35	38	43	35	47	-4,1%	34,3%	38,5%

Bron: AD Statistiek – Statistics Belgium.

Van de 122 geregistreerde oprichtingen van ondernemingen binnen alle chemiesectoren (C20-C22) in 2016, is 66,4 % van deze oprichtingen toe te schrijven aan twee subsectoren. Het gaat om de volgende subsectoren: 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof" (45 van de 122 opgerichte ondernemingen) en 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen" (36 van de 122 opgerichte ondernemingen).

Schrappingen

Alle chemiesectoren (C20-C22) hebben een gunstige evolutie gekend op het gebied van schrappingen van ondernemingen. Het aantal schrappingen is immers gedaald met 17,8 % in 2016 ten opzichte van 2015, van 90 naar 74 stopgezette ondernemingen. Deze evolutie is voornamelijk te danken aan **de chemische nijverheid (C20)**, met een daling van het aantal schrappingen met 12 eenheden (van de 16 voor de hele sector C20-C22). De 4 resterende schrappingen zijn in gelijke mate toe te schrijven aan de twee andere sectoren (C21 en C22). Ten opzichte van 2008, heeft het aantal schrappingen echter een stijging gekend van 17,5 % (van 63 naar 74 stopgezette ondernemingen).

In 2016 komen de schrappingen van ondernemingen uit op 51,4 % binnen **de sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22)** (tegenover gemiddeld 49,1 % tijdens de periode 2008-2016) en op 36,5 % binnen **de chemische nijverheid (C20)** (tegenover gemiddeld 43,3 % over de periode 2008-2016).

Van de 74 geregistreerde oprichtingen van ondernemingen binnen alle chemiesectoren (C20-C22) in 2016, is 67,6 % van deze oprichtingen toe te schrijven aan drie subsectoren. Het gaat om de volgende subsectoren: 22.2 "vervaardiging van producten van kunststof" (33 van de 74 stopgezette ondernemingen), 20.4 "vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen" (10 stopgezette ondernemingen) en 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten" (7 stopgezette ondernemingen).

Tabel 2-10. Aantal schrappingen van ondernemingen volgens grootte

Classes	Sectoren	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2008/2016	2015/2016	Deel in 2016
minder dan 5 werknemers	20-22	59	89	109	76	83	108	100	85	71	20,3%	-16,5%	100,0%
	20	32	44	48	29	36	36	49	38	26	-18,8%	-31,6%	36,6%
	21	2	5	8	5	6	8	8	10	9	350,0%	-10,0%	12,7%
	22	25	40	53	42	41	64	43	37	36	44,0%	-2,7%	50,7%
5-9 werknemers	20-22	0	3	0	0	0	1	0	1	0	-	-	-
	20	0	1	0	0	0	1	0	0	0	-	-	-
	21	0	0	0	0	0	0	0	1	0	-	-	-
	22	0	2	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-
10-19 werknemers	20-22	2	1	0	2	1	1	0	0	1	-	-	-
	20	0	0	0	1	0	0	0	0	0	-	-	-
	21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-
	22	2	1	0	1	1	1	0	0	1	-	-	-
20-49 werknemers	20-22	2	2	1	1	0	1	0	1	1	-	-	-
	20	1	1	1	0	0	0	0	0	1	-	-	-
	21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-
	22	1	1	0	1	0	1	0	1	0	-	-	-
+50 werknemers	20-22	0	0	2	1	4	1	1	3	1	-	-	-
	20	0	0	1	1	3	0	0	1	0	-	-	-
	21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	-	-
	22	0	0	1	0	1	1	1	2	1	-	-	-
Totaal	20-22	63	95	112	80	88	112	101	90	74	17,5%	-17,8%	100,0%
	20	33	46	50	31	39	37	49	39	27	-18,2%	-30,8%	36,5%
	21	2	5	8	5	6	8	8	11	9	350,0%	-18,2%	12,2%
	22	28	44	54	44	43	67	44	40	38	35,7%	-5,0%	51,4%

Bron: AD Statistiek – Statistics Belgium.

Gemiddeld bestaat 98,4 % van de schrappingen van ondernemingen van alle chemiesectoren (C20-C22), tijdens de geanalyseerde periode, uit kmo's waarvan 95,7 % minder dan 5 werknemers in dienst heeft. In 2016 zijn deze percentages gestegen tot respectievelijk 98,6 % en 95,9 %.

In 2016 kenden alle chemiesectoren (C20-C22) een **positief nettosaldo** (122 opgerichte ondernemingen tegenover 74 stopgezette ondernemingen, een positief verschil van 48 ondernemingen). De chemische nijverheid is goed voor 66,7 % van dit positieve nettosaldo (C20).

2.6. Buitenlandse handel

2.6.1. Inleiding

De informatie over de buitenlandse handel, gepresenteerd in het kader van dit rapport, is afgeleid uit Eurostat-gegevens over de handel en is uitgewerkt volgens het communautair concept¹⁸. Zo oefenen de chemiesectoren (C20-C22) over het algemeen een aanzienlijke invloed uit op de handelsbalans van België. In 2016 vertegenwoordigde de export van deze sectoren (C20-C22) 31,9 % van de totale Belgische uitvoer. Deze sectoren zijn ook goed voor 27,9 % van de totale Belgische invoer. In 2016 bedroeg het handelssaldo voor de drie sectoren (C20-C22) 20,9 miljard euro, terwijl het handelssaldo van alle handel in België tijdens dezelfde periode beperkt bleef tot 22,9 miljard euro. Tijdens het eerste semester van 2017, kwam het handelssaldo van de chemie-sector (C20-C22) uit op 11,5 miljard euro, wat overeenkomt met een stijging van 1,4 miljard euro

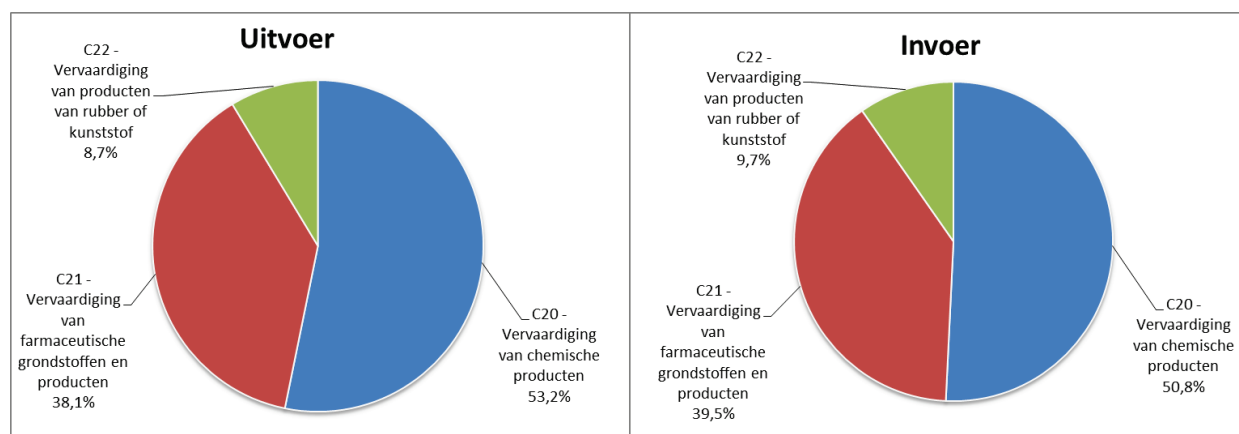
¹⁸ Volgens de NBB heeft het communautaire concept betrekking op alle in- en uitvoerbewegingen van goederen, met inbegrip van aankoop (invoer) en verkoop (heruitvoer) in België tussen niet-ingezetenen bedrijven.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

ten opzichte van de eerste zes maanden van 2016, met een handelsoverschot dat opliep tot 10,1 miljard euro.

In 2016 speelde de chemische nijverheid (C20) een vooraanstaande rol m.b.t. **export** waarbij deze sector alleen goed is voor meer dan de helft (53,2 %) van de Belgische export van deze drie sectoren samen. De farmaceutische industrie (C21) vertegenwoordigt eveneens een belangrijk aandeel van de Belgische export van deze drie sectoren, goed voor meer dan een derde (38,1 %). De sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof, tot slot, (C22) vormt de meest zwakke van de hier geanalyseerde sectoren, met een Belgische export van deze producten die minder dan een tiende (8,7 %) bedraagt. Voor de **import** geldt hetzelfde. In 2016 vormt de chemische nijverheid het zwaargewicht (C20), goed voor 50,8 % van de Belgische import van de drie hier in aanmerking genomen sectoren. De farmaceutische industrie vormt de tweede belangrijkste sector (C21) goed voor meer dan een derde (39,5 %) van de Belgische import van de drie sectoren samen. De sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22) vertegenwoordigt dan weer een klein aandeel (9,7 %) van de Belgische import van deze drie sectoren.

Grafiek 2-10. Gewicht van sectoren chemie (C20), life sciences (C21) en vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22) binnen alle drie de sectoren



Bron: Eurostat.

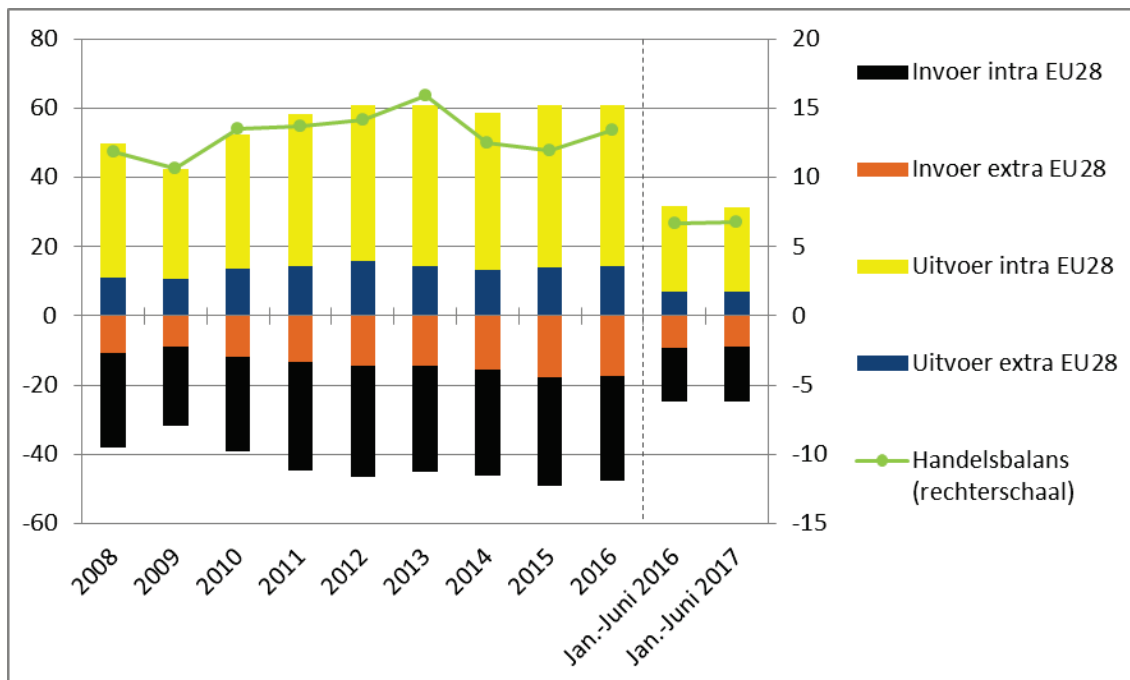
Na analyse van de export, import en handelsbalansen van België m.b.t. de drie betrokken sectoren in het kader van dit verslag, wordt ingegaan op de belangrijkste handelspartners voor elke sector. Tot slot wordt er een meer gedetailleerde benadering, met een opsplitsing van de handel per productgroep, gehanteerd om een duidelijk beeld te krijgen van de handelsstromen in de subsectoren.

2.6.2. Export, import en handelsbalansen

Chemie (C20)

Grafiek 2-11. Buitenlandse handel van de chemische nijverheid (C20)

(in miljard euro)



Bron: Eurostat.

Tijdens het eerste semester van 2017, is de totale **export** van chemische producten (C20) lichtjes teruggelopen, uitkomend op 31,4 miljard euro tegenover 31,6 miljard euro tijdens het eerste semester van 2016, een daling van 0,5 %. In 2016, was de Belgische export van chemische producten voornamelijk bestemd voor de Europese markt, goed voor 76,2 % van de Belgische export van chemische producten.

Net als de export, is ook de **import** erop achteruitgegaan tijdens het eerste semester van 2017, ten opzichte van een jaar eerder, van 24,9 miljard naar 24,6 miljard euro, een daling van 1,1 %. In 2016 kwam de import van chemische producten voornamelijk uit EU-lidstaten, een aandeel goed voor 63,9 % van de totale import van de chemische nijverheid.

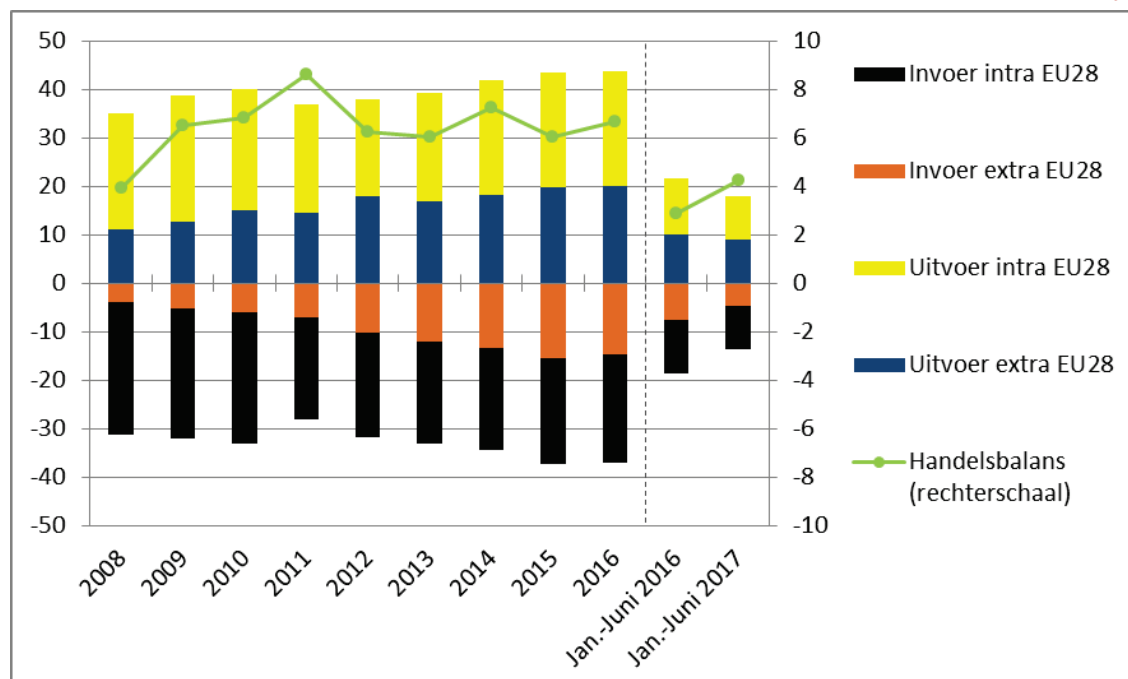
Tijdens de hele bestudeerde periode vertoonde de **handelsbalans** een overschot. Bovendien is het handelssaldo lichtjes gestegen, met 0,1 miljard euro, tussen het eerste semester van 2016 en het eerste semester van 2017, uitkomend op 6,8 miljard euro.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Life sciences (C21)

Grafiek 2-12. Buitenlandse handel van de sector life sciences (C21)

(in miljard euro)



Bron: Eurostat.

Tijdens het eerste semester van 2017, is de totale **export** van farmaceutische producten (C21) sterk teruggelopen, uitkomend op 17,9 miljard euro tegenover 21,5 miljard euro tijdens het eerste semester van 2016, een sterke daling met 16,9 %. In 2016 was de Belgische export van farmaceutische producten bestemd voor zowel de Europese als de niet-Europese markt, goed voor respectievelijk 54,2 % en 45,8 % van de Belgische export van farmaceutische producten.

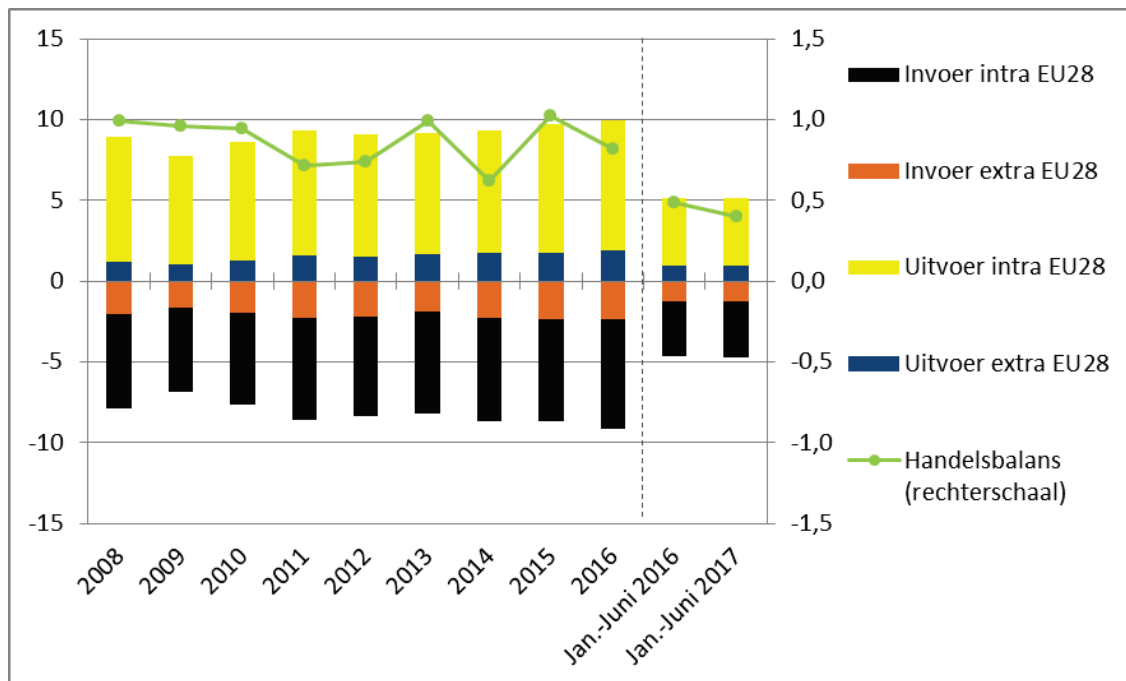
Net zoals de export, is ook de **import** van farmaceutische producten erop achteruitgegaan tijdens het eerste semester van 2017, ten opzichte van een jaar eerder, van 18,7 miljard euro naar 13,6 miljard euro, een daling van meer dan een vierde (-26,9 %). In 2016 kwam de import van farmaceutische producten voornamelijk uit EU-lidstaten, goed voor 60,4 % van de totale import van de farmaceutische industrie.

Tijdens de hele bestudeerde periode was er sprake van een positieve **handelsbalans**. Bovendien is het handelssaldo gestegen met 1,4 miljard euro tussen het eerste semester van 2016 en het eerste semester van 2017, uitkomend op een saldo van 4,3 miljard euro tijdens deze laatste periode.

Kunststof en rubber (C22)

Grafiek 2-13. Buitenlandse handel van kunststof- en rubbersector (C22)

(in miljard euro)



Bron: Eurostat.

Tijdens het eerste semester van 2017, is de totale **export** van kunststof en rubber (C22) lichtjes teruggelopen, uitkomend op 5,14 miljard euro tegenover 5,17 miljard euro tijdens het eerste semester van 2016, een daling van 0,5 %. In 2016, was de Belgische export van kunststof en rubber voornamelijk bestemd voor de Europese markt, goed voor 81 % van de Belgische export van deze sector.

De **import** van kunststof en rubber, daarentegen, is lichtjes gestegen tijdens het eerste semester van 2017, ten opzichte van een jaar eerder, uitkomend op 4,74 miljard euro tegenover 4,68 miljard euro dezelfde periode vorig jaar, een stijging met 1,2 %. In 2016 was de import van kunststof en rubber voornamelijk afkomstig van EU-lidstaten, goed voor 73,9 % van de totale import van de kunststof- en rubbersector.

Tijdens de hele bestudeerde periode vertoonde de **handelsbalans** een overschot. Het handels-saldo is echter afgenomen met 0,1 miljard euro tussen het eerste semester van 2016 en het eerste semester van 2017, uitkomend op 0,4 miljard euro.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

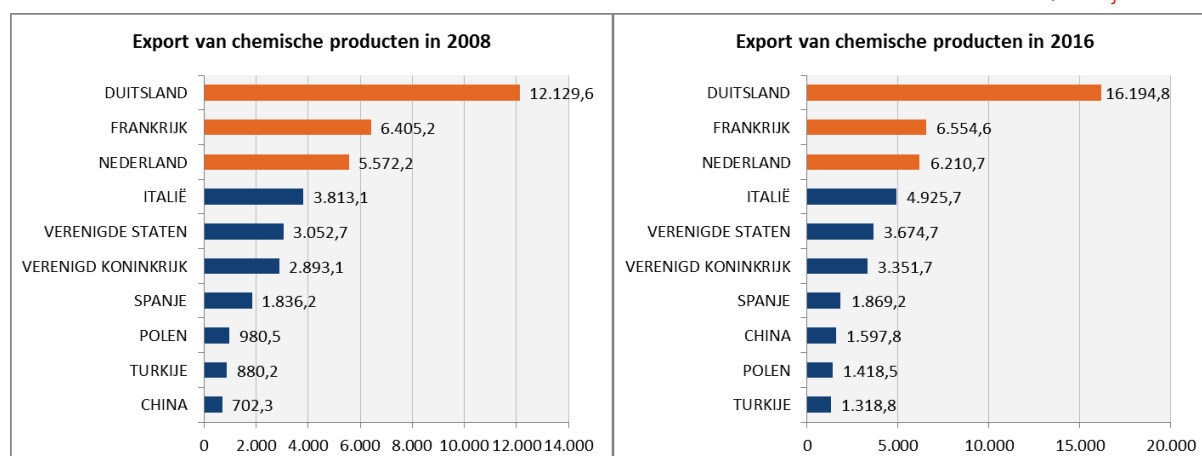
2.6.3. Handelspartners export

Uit de analyse van de handelspartners kan worden afgeleid dat het Verenigd Koninkrijk een essentiële partner is voor België. De chemiesector (C20-C22) dient dan ook bijzondere aandacht te hebben voor de uitkomst van de Brexit-onderhandelingen, die een invloed kan hebben op de toekomstige activiteiten binnen de sector. Tarifaire of niet-tarifaire belemmeringen zouden immers het handelsverkeer van elk van de hier geanalyseerde sectoren merkbaar kunnen beïnvloeden, zowel wat export als import betreft.

Chemie (C20)

Grafiek 2-14. Belangrijkste partnerlanden voor export m.b.t. de chemische nijverheid (C20) in 2008 en 2016

(in miljoen euro)



Bron: Eurostat.

In 2016, hebben de buurlanden van België in grote mate bijgedragen tot de sterke export van chemische producten (C20). Op basis van ranking behoren Duitsland (16,2 miljard euro), Frankrijk (6,5 miljard euro) en Nederland (6,2 miljard euro) immers tot de drie belangrijkste afzetmarkten. Deze drie landen vertegenwoordigen samen bijna de helft (47,5 %) van de Belgische export van chemische producten en stonden in 2008 al bovenaan de ranglijst. Het verschil tussen Duitsland en de andere landen is, qua afzetmarkt, overigens groter geworden tussen 2008 en 2016, waarbij Duitsland veruit de belangrijkste partner is op het gebied van export van chemische producten.

Bovendien staan er drie landen van buiten de Europese Unie in de top tien van Belgische handelspartners voor export m.b.t. deze sector. Het gaat om de Verenigde Staten (3,7 miljard euro), China (1,6 miljard euro) en Turkije (1,3 miljard euro).

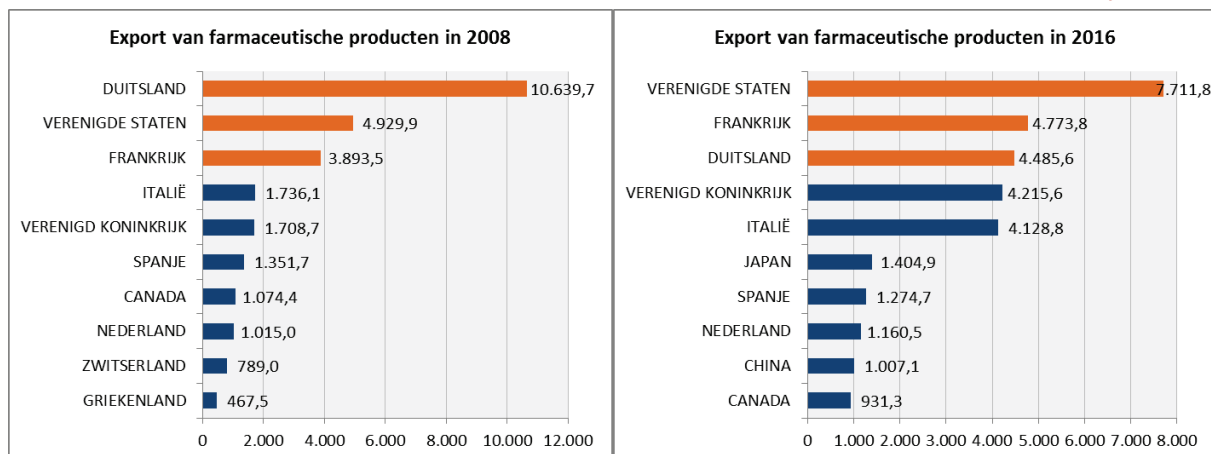
Ten opzichte van 2008, zijn de tien belangrijkste partners onveranderd gebleven. De waarde van de export naar deze partners is bovendien toegenomen, voornamelijk wat betreft Duitsland, goed voor 26,5 % van de Belgische export van chemische producten in 2016.

Het Verenigd Koninkrijk staat op de zesde plaats wat betreft Belgische exportmarkt voor chemische producten in 2016, met een aandeel van 5,5 %. Ondanks een toename van de waarde van de Belgische export naar het Verenigd Koninkrijk, is het aandeel ervan gedaald ten opzichte van 2008 toen het nog 5,8 % bedroeg, wat aantoont dat de Belgische export van chemische producten naar andere landen er eveneens is op vooruitgegaan.

Life sciences (C21)

Grafiek 2-15. Belangrijkste partnerlanden voor export m.b.t. de farmaceutische industrie (C21) in 2008 en 2016

(in miljoen euro)



Bron: Eurostat.

In 2016 behoren de Verenigde Staten (7,7 miljard euro), Frankrijk (4,8 miljard euro) en Duitsland (4,5 miljard euro), op basis van ranking, tot de drie belangrijkste afzetmarkten van België op het gebied van **export van farmaceutische producten (C21)**. Meer dan een derde (38,8 %) van de Belgische export van farmaceutische producten gaat ernaartoe. Dezelfde landen bevonden zich in 2008 eveneens binnen de top drie, hoewel de volgorde voornamelijk is gewijzigd door een sterke daling van de export naar Duitsland waarvan de export naar de Verenigde Staten profiteert.

Drie **landen van buiten de Europese Unie**, behoren tot de 10 belangrijkste handelspartners wat betreft Belgische export voor deze sector in 2016, namelijk Canada (931,3 miljoen euro), China (1 miljard euro) en Japan (1,4 miljard euro). Deze twee laatste landen, die niet in de ranking van 2008 stonden, nemen, in 2016, bovendien de plaatsen in van Zwitserland en Griekenland die respectievelijk naar de twaalfde en de drieëntwintigste plaats zijn gezakt op de exportranglijst voor deze sector. Onze export naar deze twee landen liep terug, tot respectievelijk 762,6 miljoen euro en 275,7 miljoen euro.

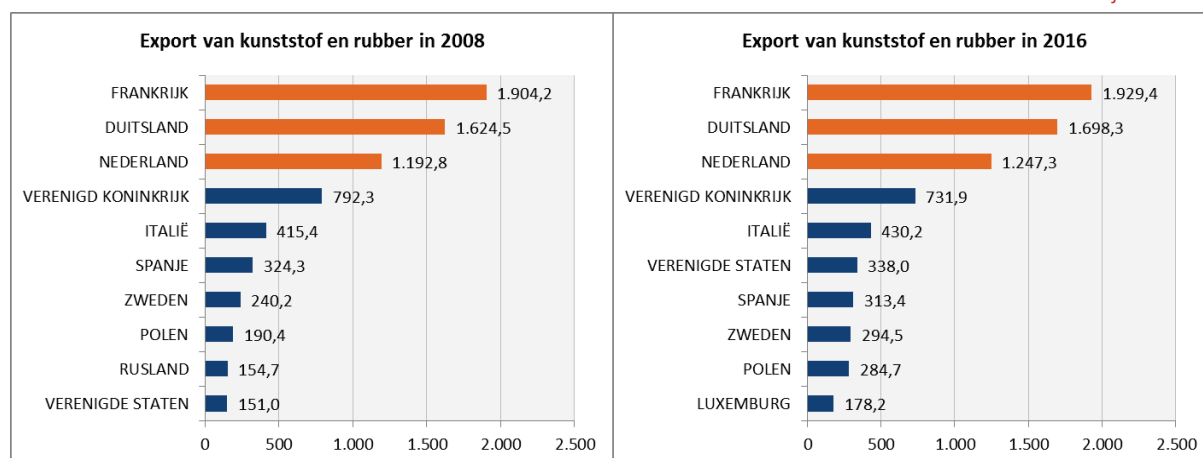
In 2016, is het **Verenigd Koninkrijk** (4,2 miljard euro) de vierde afzetmarkt voor Belgische export van farmaceutische producten, goed voor 9,6 % van de Belgische export van deze producten. Een stijging ten opzichte van 2008 toen het nog op de vijfde plaats stond met slechts 4,9 % van de deze export.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Kunststof en rubber (C22)

Grafiek 2-16. Belangrijkste partnerlanden voor export m.b.t. de kunststof- en rubbersector (C22) in 2008 en 2016

(in miljoen euro)



Bron: Eurostat.

Net zoals bij de chemische nijverheid (C20), vormen de buurlanden van België, in 2016, de voornaamste afzetmarkten inzake **export van kunststof en rubber (C22)**. Frankrijk (1,9 miljard euro), Duitsland (1,7 miljard euro) en Nederland (1,2 miljard euro) staan immers bovenaan de lijst van partnerlanden voor export en zijn goed voor bijna de helft (49,1 %) van de Belgische export van kunststof en rubber. Deze drie landen bevonden zich in 2008 eveneens bovenaan de lijst en hebben dus hun plaats behouden, ondanks een lichte daling van de waarde van de export naar Duitsland en Nederland tussen 2008 en 2016.

Bovendien staat er één enkel **land van buiten de Europese Unie** in de top tien van Belgische handelspartners in 2016. Het gaat om de Verenigde Staten (338 miljoen euro), die na een tiende plaats in 2008, naar de zesde plaats wippen.

In 2016 zorgde de sterke export naar Luxemburg (178,2 miljoen euro) ervoor dat het land de top tien van de afzetmarkten voor export van Belgische kunststof en rubber binnenkwam. Het nam de plaats in van Rusland dat naar de zeventiende plek tuimelde als gevolg van de verminderde export ernaartoe.

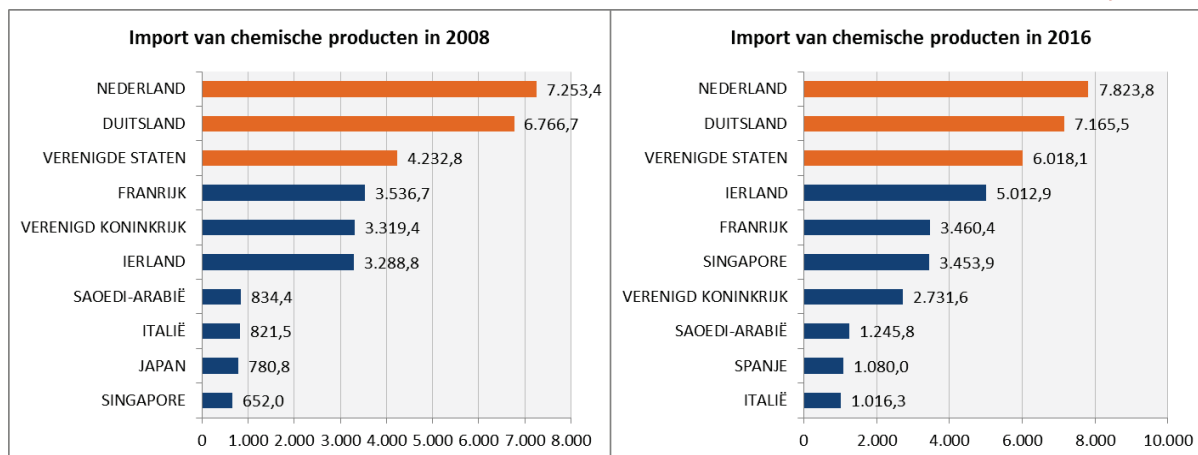
Het **Verenigd Koninkrijk** staat op de vierde plaats wat betreft afzetmarkt voor Belgische kunststof en rubber in 2016, met een aandeel van 7,4 % van de Belgische export binnen deze sector. De export naar het Verenigd Koninkrijk is overigens gedaald tussen 2008 (792,3 miljoen euro) en 2016 (731,9 miljoen euro), net zoals het aandeel van de export naar het VK in 2008 (8,9 %).

2.6.4. Handelspartners import

Chemie (C20)

Grafiek 2-17. Belangrijkste partnerlanden voor import m.b.t. de chemische nijverheid (C20) in 2008 en 2016

(in miljoen euro)



Bron: Eurostat.

België heeft in 2016 voornamelijk **chemische producten (C20)** geïmporteerd uit Nederland (7,8 miljard euro), Duitsland (7,2 miljard euro) en de Verenigde Staten (6 miljard euro). De import uit deze drie landen is overigens toegenomen tussen 2008 en 2016, waarbij de top drie onveranderd bleef. Toch vormen deze stromen, in 2016 (44,1 %), een kleiner aandeel van de import van chemische producten binnen de sector, vergeleken met 2008 (48 %).

De landen van buiten de Europese Unie lijken, wat betreft deze sector, overigens belangrijke leveranciers te zijn voor België. Naast de Verenigde Staten behoren Singapore (3,4 miljard euro) en Saoedi-Arabië (1,2 miljard euro) immers ook tot de tien van de belangrijkste leveranciers van chemische producten voor de Belgische markt.

In 2008 importeerde België eveneens chemische producten uit Japan. Spanje heeft echter de plaats ingenomen van Japan binnen de top tien van belangrijkste partnerlanden van België voor import van chemische producten, vanwege een daling van de Belgische import uit Japan en door de stijging van de import uit Spanje.

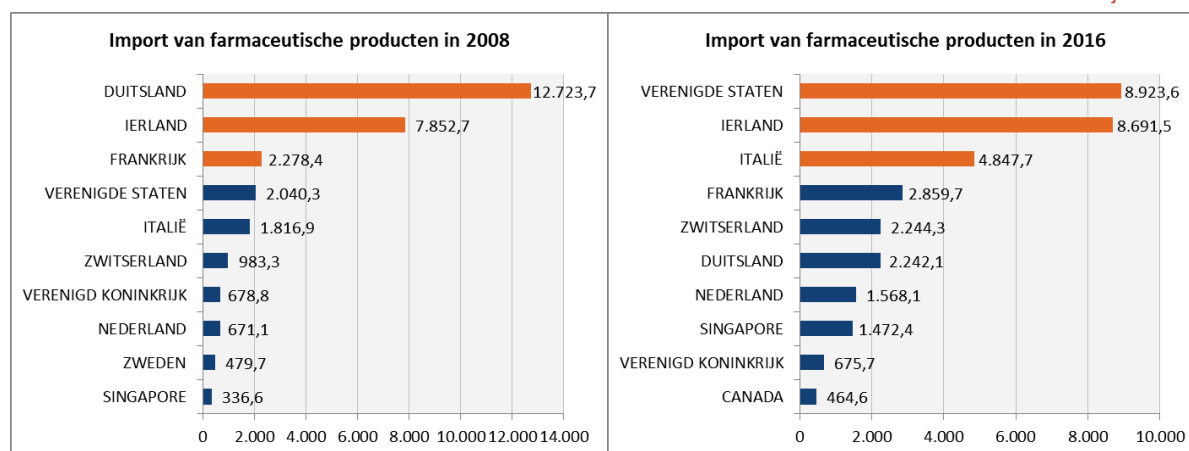
Ook benadrukken we het afnemend belang van het **Verenigd Koninkrijk** i.v.m. Belgische import van chemische producten. Terwijl het Verenigd Koninkrijk in 2008 nog de vierde leverancier van België was (3,3 miljard euro) en 8,7 % vertegenwoordigde van de Belgische import van chemische producten, is het in 2016 gezakt naar de zevende plek (2,7 miljard euro) met een aandeel van 5,7 %.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Life sciences (C21)

Grafiek 2-18. Belangrijkste partnerlanden voor import m.b.t. de farmaceutische industrie (C21) in 2008 en 2016

(in miljoen euro)



Bron: Eurostat.

In 2016 kwam de Belgische import van farmaceutische producten (C21) voornamelijk uit de Verenigde Staten (8,9 miljard euro) en Ierland (8,7 miljard euro). De derde belangrijkste leverancier is Italië (4,8 miljard euro) dat een vrij grote achterstand heeft op de eerstgenoemde twee landen. De handel met deze drie landen vertegenwoordigt samen meer dan de helft (61,1 %) van de Belgisch import van farmaceutische producten.

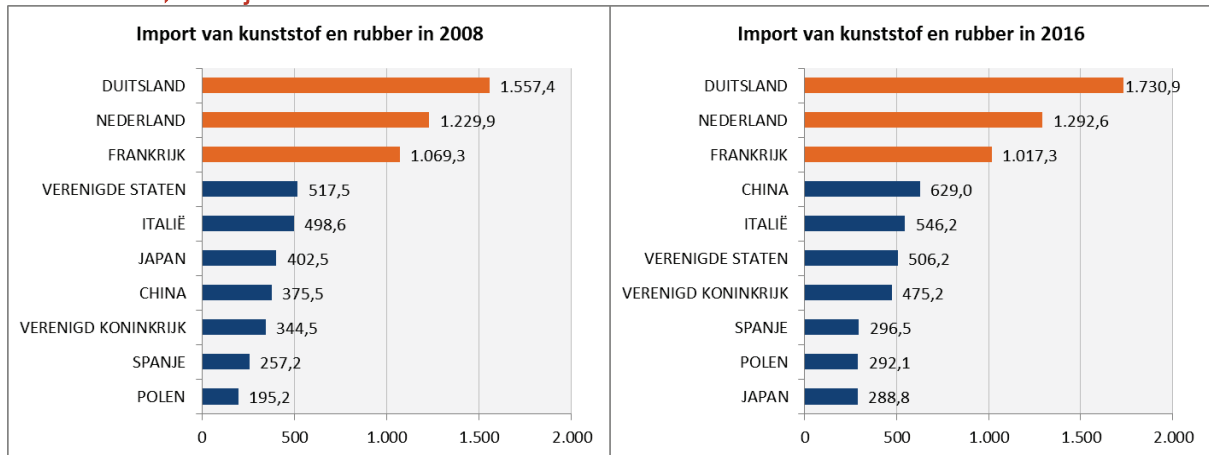
In vergelijking met 2008 maakte enkel Ierland deel uit van de top drie. De import uit Duitsland is ingestort tussen 2008 (12,7 miljard euro) en 2016 (2,2 miljard euro), terwijl de import uit Frankrijk toenam maar wel minder sterk dan de import uit Italië.

Behalve uit de Verenigde Staten haalt België ook farmaceutische producten uit andere landen buiten de Europese Unie. Ook Zwitserland (2,2 miljard euro), Singapore (1,4 miljard euro) en Canada (464,6 miljoen euro) staan immers op de lijst van de tien belangrijkste partnerlanden van België voor import van farmaceutische producten. Laatstgenoemde land komt overigens de top tien van 2016 binnen ten koste van Zweden dat naar de dertiende plek zakt.

De import uit het Verenigd Koninkrijk is stabiel gebleven tussen 2008 (678,8 miljoen euro) en 2016 (675,7 miljoen euro), hoewel het aandeel van het Verenigd Koninkrijk in de Belgische import gedaald is van 2,2 % in 2008 naar 1,8 % in 2016.

Kunststof en rubber (C22)

Grafiek 2-19. Belangrijkste partnerlanden voor import m.b.t. de kunststof- en rubbersector (C22) in 2008 en 2016, in miljoen euro



Bron: Eurostat.

In 2016 werd de **import van kunststof en rubber (C22)** gedomineerd door de buurlanden van België die, net zoals bij de export van kunststof en rubber, de belangrijkste handelspartners vormen.

Duitsland (1,7 miljard euro), Nederland (1,3 miljard euro) en Frankrijk (1 miljard euro) staan immers bovenaan de lijst van landen voor Belgische import van kunststof en rubber en vertegenwoordigen samen ongeveer de helft (44,3 %) van de import in 2016. Deze drie landen bevonden zich in 2008 al bovenaan de lijst en hebben dus hun plaats behouden, hoewel hun belang minder is geworden ten opzichte van 2008 (48,7 %).

Binnen de top 10 van 2016, **staan er verschillende landen van buiten de Europese Unie**, eerst China (629 miljoen euro) op de vierde plaats, gevolgd door de VS (506,2 miljoen euro) op de zesde plek en Japan (288,8 miljoen euro) dat de deze lijst afsluit. Japan heeft op de ranking overigens enkele plaatsen verloren tussen 2008 en 2016 door bijna de halvering van de Belgische import uit dit land.

Het Verenigd Koninkrijk, zevende partnerland van België voor import van kunststof en rubber in 2016 (475,2 miljoen euro), wordt almaar aantrekkelijker voor de Belgische markt, ten opzichte van 2008 toen het de achtste plek innam (344,5 miljoen euro), met een aandeel binnen de Belgische import dat gestegen is van 4,3 % in 2008 naar 5,2 % in 2016.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

3. Opsplitsing van de handel per productgroep

3.1. Export

Tabel 3-1. Export van de chemische nijverheid (C20), de farmaceutische industrie (C21) en de sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22)

(in miljoen euro)

Uitvoer	NACE Code	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2016 M6	2017 M6	Δ M6 2016 - M6 2017	Δ 2008 - 2016	Aandeel in 3 sectoren
Vervaardiging van chemische producten, farmaceutische grondstoffen en producten van rubber of kunststof	20-22	93.949	88.832	101.052	104.622	107.890	109.045	109.817	114.061	114.676	58.299	54.461	-6,6%	22,1%	100%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-5,4%	13,8%	3,5%	3,1%	1,1%	0,7%	3,9%	0,5%		-6,6%			
Vervaardiging van chemische producten waaronder :	20	49.902	42.346	52.451	58.458	60.783	60.735	58.672	60.910	61.021	31.581	31.409	-0,5%	22,3%	53,2%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-15,1%	23,9%	11,5%	4,0%	-0,1%	-3,4%	3,8%	0,2%		-0,5%			
Vervaardiging van chemische basisproducten, kunststoffen en stikstofverbindingen en van kunststoffen en synthetische rubber in primaire vormen	20.1	38.792	32.237	41.230	46.174	48.317	47.945	45.286	46.850	46.589	24.276	24.008	-1,1%	20,1%	40,6%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-16,9%	27,9%	12,0%	4,6%	-0,8%	-5,5%	3,5%	-0,6%		-1,1%			
Vervaardiging van verdelingsmiddelen en van andere chemische producten voor de landbouw	20.2	1.493	1.295	1.150	1.328	1.387	1.462	1.547	1.566	1.656	934	924	-1,0%	10,9%	1,4%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-13,3%	-11,2%	15,5%	4,5%	5,4%	5,8%	1,3%	5,7%		-1,0%			
Vervaardiging van verf, vernis e.d., drukinkt en mastek	20.3	1.647	1.388	1.696	1.759	1.778	1.690	1.726	1.737	1.799	900	931	3,5%	9,2%	1,6%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-15,7%	22,2%	3,7%	1,1%	-4,9%	2,1%	0,6%	3,6%		3,5%			
Vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen	20.4	2.842	2.885	3.292	3.752	3.373	3.656	4.153	4.582	4.959	2.412	2.583	7,1%	74,5%	4,3%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			1,5%	14,1%	14,0%	-10,1%	8,4%	13,6%	10,3%	8,2%		7,1%			
Vervaardiging van andere chemische producten	20.5	4.547	4.030	4.413	4.739	5.208	5.182	5.142	5.359	5.270	2.652	2.597	-2,0%	15,9%	4,6%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-11,4%	9,5%	7,4%	9,9%	-0,5%	-0,8%	4,2%	-1,6%		-2,0%			
Vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels	20.6	581	510	671	706	721	799	817	815	747	408	366	-10,5%	28,5%	0,7%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-12,2%	31,5%	5,3%	2,1%	10,8%	2,2%	-0,2%	-8,4%		-10,5%			
Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten waaronder :	21	35.130	38.700	40.005	36.827	37.988	39.137	41.814	43.420	43.727	21.547	17.907	-16,9%	24,5%	38,1%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			10,2%	3,4%	-7,9%	3,2%	3,0%	6,8%	3,8%	0,7%		-16,9%			
Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen	21.1	3.164	3.051	3.250	2.976	3.599	4.827	4.674	5.225	6.052	3.087	2.314	-25,1%	91,3%	5,3%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-3,6%	6,5%	-8,4%	21,0%	34,1%	-3,2%	11,8%	15,8%		-25,1%			
Vervaardiging van farmaceutische producten	21.2	31.967	35.649	36.755	33.851	34.389	34.310	37.139	38.195	37.675	18.460	15.593	-15,5%	17,9%	32,9%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			11,5%	3,1%	-7,9%	1,6%	-0,2%	8,2%	2,8%	-1,4%		-15,5%			
Vervaardiging van producten van rubber of kunststof waaronder :	22	8.917	7.785	8.595	9.337	9.119	9.173	9.331	9.730	9.928	5.170	5.145	-0,5%	11,3%	8,7%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-12,7%	10,4%	8,6%	-2,3%	0,6%	1,7%	4,3%	2,0%		-0,5%			
Vervaardiging van producten van rubber	22.1	2.348	2.147	2.527	2.822	2.670	2.655	2.587	2.687	2.781	1.415	1.443	2,0%	18,5%	2,4%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-8,5%	17,7%	11,7%	-5,4%	-0,6%	-2,5%	3,8%	3,5%		2,0%			
Vervaardiging van producten van kunststof	22.2	6.570	5.638	6.068	6.515	6.449	6.518	6.744	7.044	7.148	3.755	3.702	-1,4%	8,8%	6,2%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-14,2%	7,6%	7,4%	-1,0%	1,1%	3,5%	4,4%	1,5%		-1,4%			

Bron: Eurostat.

De export binnen de chemiesectoren (C20-C22) is met 6,6 % gedaald tijdens het eerste semester van 2017, ten opzichte van een jaar eerder. De export komt immers uit op 54,5 miljard euro tijdens het eerste semester van 2017 terwijl die nog goed was voor 58,3 miljard euro tijdens het eerste semester van 2016.

De daling van de **export binnen de drie sectoren in hun geheel (C20-22)** is voornamelijk te wijten aan de farmaceutische industrie (C21) die, zoals bekend, een terugval kende van 16,9 % tijdens het eerste semester van 2017 ten opzichte van een jaar eerder, een daling met 3,6 miljard euro. Subsectoren 21.1 "vervaardiging van farmaceutische grondstoffen" en 21.2 "vervaardiging van farmaceutische producten" noteerden een daling, respectievelijk van 25,1 % en

15,5 %. Ook geven we mee dat de export van de farmaceutische industrie (C21) in 2016 goed was voor 38,1 % van de export van alle hier geanalyseerde sectoren (C20-C22).

De **export van de chemische nijverheid (C20)**, zwaargewicht qua export van de chemiesectoren in hun geheel (C20-C22) met een gewicht van 53,2 %, kende ook een daling die wel minder uitgesproken was, namelijk 172 miljoen euro (-0,5 %). De sterkste daling qua waarde van de export tussen het eerste semester van 2016 en het eerste semester van 2017 (268 miljoen euro) is toe te schrijven aan subsector 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten", terwijl de daling qua verschilpercentage toe te schrijven is aan subsector 20.6 "vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels", met een daling van 10,5 % (43 miljoen euro) tijdens dezelfde periode. Twee subsectoren vertonen, daarentegen, een grotere exportdynamiek tijdens het eerste semester 2017 vergeleken met hetzelfde semester een jaar eerder. Het gaat om subsectoren 20.3 "vervaardiging van verf" en 20.4 "vervaardiging van zeep" met stijgingen van respectievelijk 3,5 % en 7,1 % van de export.

De **export van kunststof en rubber (C22)** loopt terug, namelijk -0,5 % (25 miljoen euro) tussen het eerste semester 2016 en het eerste semester 2017. Terwijl de export van rubber (subsector 22.1) in stijgende lijn is (+2 %), daalt de export van kunststof (subsector 22.2) (-1,4 %) tussen het eerste semester van 2016 en het eerste semester van 2017.

De export van de chemiesectoren, tot slot, (C20-C22) stijgt echter **tussen 2008 en 2016** (+22,1 %), waarbij elk van de drie sectoren die onderdeel uitmaken van deze industrie actief deelnemen aan deze verbetering, +22,3 % voor de chemische nijverheid (C20), +24,5 % voor de farmaceutische industrie (C21) en +11,3 % voor de sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22).

Ten opzichte van een jaar eerder, is de groei van de export vertraagd binnen de drie sectoren in **2016**. Deze bedroeg 0,2 % (tegenover 3,8 % in 2015) voor de chemische nijverheid (C20), 0,7 % (tegenover 3,8 % in 2015) voor de farmaceutische industrie (C21) en 2 % (tegenover 4,3 % in 2015) voor de kunststof- en rubbersector (C22), wat binnen de sector (C20-C22) in zijn geheel geleid heeft tot een exportgroei van 0,5 % in 2016 ten opzichte van 2015. De export kende, echter, een terugval binnen 4 subsectoren, namelijk 20.1 "vervaardiging van chemische basisproducten" (-0,6 %), 20.5. "vervaardiging van andere chemische producten" (-1,6 %), 20.6 "vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels" (-8,4 %) en 21.2 "vervaardiging van farmaceutische producten" (-1,4 %).

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

3.2. Import

Tabel 3-2. Import van de chemische nijverheid (C20), de farmaceutische industrie (C21) en de sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22)

(in miljoen euro)

Invoer	NACE Code	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2016 M6	2017 M6	Δ M6 2016 - M6 2017	Δ 2008 - 2016	Aandeel in 3 sectoren
Vervaardiging van chemische producten, farmaceutische grondstoffen en producten van rubber of kunststof	20-22	77.169	70.708	79.753	81.572	86.733	86.097	89.400	95.046	93.767	48.243	43.007	-10,9%	21,5%	100%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-8,4%	12,8%	2,3%	6,3%	-0,7%	3,8%	6,3%	-1,3%		-10,9%			
Vervaardiging van chemische producten waaronder :	20	38.025	31.693	38.928	44.730	46.589	44.829	46.143	48.954	47.607	24.887	24.622	-1,1%	25,2%	50,8%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-16,7%	22,8%	14,9%	4,2%	-3,8%	2,9%	6,1%	-2,8%		-1,1%			
Vervaardiging van chemische basisproducten, kunststoffen en stikstofverbindingen en van kunststoffen en synthetische rubber in primaire vormen	20.1	30.465	24.768	31.524	36.715	38.058	36.121	36.943	38.916	37.133	19.553	19.058	-2,5%	21,9%	39,6%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-18,7%	27,3%	16,5%	3,7%	-5,1%	2,3%	5,3%	-4,6%		-2,5%			
Vervaardiging van verdelingsmiddelen en van andere chemische producten voor de landbouw	20.2	601	634	560	649	683	659	705	718	758	448	474	5,8%	26,1%	0,8%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			5,4%	-11,5%	15,7%	5,3%	-3,5%	7,0%	1,8%	5,5%		5,8%			
Vervaardiging van verf, vernis e.d., drukinkt en mastiek	20.3	967	866	925	994	951	999	1.048	993	1.038	530	565	6,5%	7,4%	1,1%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-10,5%	6,8%	7,5%	-4,3%	5,0%	4,9%	-5,3%	4,6%		6,5%			
Vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen	20.4	2.228	2.167	2.358	2.594	2.557	2.877	3.077	3.427	3.811	1.840	1.924	4,6%	71,0%	4,1%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-2,8%	8,8%	10,0%	-1,4%	12,5%	7,0%	11,4%	11,2%		4,6%			
Vervaardiging van andere chemische producten	20.5	3.211	2.833	3.018	3.217	3.818	3.634	3.815	4.306	4.278	2.181	2.238	2,7%	33,2%	4,6%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-11,8%	6,6%	6,6%	18,7%	-4,8%	5,0%	12,9%	-0,7%		2,7%			
Vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels	20.6	552	426	543	563	522	539	555	594	588	335	362	8,2%	6,5%	0,6%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-22,8%	27,3%	3,7%	-7,4%	3,3%	2,9%	7,1%	-1,1%		8,2%			
Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten waaronder :	21	31.219	32.187	33.175	28.218	31.762	33.088	34.547	37.387	37.048	18.669	13.643	-26,9%	18,7%	39,5%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			3,1%	3,1%	-14,9%	12,6%	4,2%	4,4%	8,2%	-0,9%		-26,9%			
Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen	21.1	3.358	3.819	4.147	4.050	4.630	5.025	5.134	4.998	5.871	2.688	2.139	-20,4%	74,8%	6,3%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			13,7%	8,6%	-2,3%	14,3%	8,5%	2,2%	-2,7%	17,5%		-20,4%			
Vervaardiging van farmaceutische producten	21.2	27.861	28.368	29.029	24.168	27.132	28.063	29.413	32.389	31.176	15.981	11.504	-28,0%	11,9%	33,2%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			1,8%	2,3%	-16,7%	12,3%	3,4%	4,8%	10,1%	-3,7%		-28,0%			
Vervaardiging van producten van rubber of kunststof waaronder :	22	7.925	6.828	7.649	8.624	8.382	8.180	8.710	8.705	9.113	4.687	4.742	1,2%	15,0%	9,7%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-13,8%	12,0%	12,8%	-2,8%	-2,4%	6,5%	-0,1%	4,7%		1,2%			
Vervaardiging van producten van rubber	22.1	2.746	2.187	2.702	3.228	2.887	2.602	2.803	2.712	2.871	1.458	1.452	-0,4%	4,6%	3,1%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-20,4%	23,6%	19,5%	-10,6%	-9,9%	7,7%	-3,3%	5,9%		-0,4%			
Vervaardiging van producten van kunststof	22.2	5.179	4.641	4.947	5.396	5.494	5.578	5.906	5.993	6.242	3.230	3.290	1,9%	20,5%	6,7%
<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>			-10,4%	6,6%	9,1%	1,8%	1,5%	5,9%	1,5%	4,1%		1,9%			

Bron: Eurostat.

De import in de drie chemiesectoren (C20-C22) is gedaald met 10,9 % tijdens het eerste semester 2017, in vergelijking met het eerste semester 2016. De import komt immers uit op 43 miljard euro tijdens het eerste semester van 2017 tegenover 48,2 miljard euro tijdens het eerste semester van 2016.

De daling van de import binnen de drie sectoren in hun geheel (C20-22) is voornamelijk te wijten aan de farmaceutische industrie (C21) die, zoals bekend, een terugval van de import kende van 26,9 % tijdens het eerste semester van 2017 ten opzichte van een jaar eerder, een daling met 5 miljard euro. Subsectoren 21.1 "vervaardiging van farmaceutische grondstoffen" en 21.2 "vervaardiging van farmaceutische producten" noteerden een daling, respectievelijk van 20,4 % en 28 %. Ook geven we mee dat de import van de farmaceutische industrie (C21) in 2016 goed was voor 39,5 % van de import van alle hier geanalyseerde sectoren (C20-C22).

De **import van de chemische nijverheid (C20)**, in 2016 goed voor meer dan de helft (50,8 %) van de import van de sector in zijn geheel (C20-C22), kende ook een evenwel lichtere daling van 265 miljoen euro (-1,1 %). Deze daling is volledig toe te schrijven aan de import van subsector 20.1 "vervaardiging van farmaceutische grondstoffen", met een daling van 495 miljoen euro (2,5 %) tussen het eerste semester 2016 en het eerste semester 2017. Ook al vertoonden de andere subsectoren van de chemische nijverheid (C20) een stijging van de import tussen het eerste semester 2016 en het eerste semester 2017, hun kleine aandeel in de import van de sector stelt de chemische nijverheid niet in staat (C20) om vooruitgang te boeken.

De **import van kunststof en rubber (C22)** stijgt, daarentegen, met 1,2 % (55 miljoen euro) tussen het eerste semester 2016 en het eerste semester 2017. Terwijl de import van kunststof (subsector 22.2) in stijgende lijn is (+1,9 %), daalt de export van rubber (subsector 22.1) lichtjes (-1,4 %) tussen het eerste semester 2016 en het eerste semester 2017.

De import van de chemiesector, tot slot, in zijn geheel (C20-C22), stijgt tussen 2008 en 2016 (+21,5 %), waarbij elk van de drie sectoren die onderdeel uitmaken van deze industrie actief deelnemen aan deze verbetering, +25,2 % voor de chemische nijverheid (C20), +18,7 % voor de farmaceutische industrie (C21) en +15 % voor de sector vervaardiging van producten van rubber en kunststof (C22).

Ten opzichte van een jaar eerder, daalde de import in 2016 met 1,3 % in de chemiesectoren (C20-C22), in vergelijking met 2015. De daling is duidelijk, zowel in de chemische nijverheid (C20) als binnen de farmaceutische industrie (C21), met een daling van de import van respectievelijk 2,8 % en 0,9 %. De import van kunststof en rubber (C22) is echter in stijgende lijn tussen 2015 en 2016 (+4,7 %) maar het relatief kleine aandeel ervan stelt de handel in alle sectoren (C20-C22) niet in staat om te groeien.

“De voorwaarden scheppen voor een competitieve, duurzame en evenwichtige werking van de goederen- en dienstenmarkt in België.”

Tabel 3-3. Verloop van de belangrijkste economische indicatoren in de drie sectoren

		Chemie (C20)				Life sciences (C21)				Rubber en kunststof (C22)			
		2015	2016	2016 M6*	2017 M6*	2015	2016	2016 M6*	2017 M6*	2015	2016	2016 M6*	2017 M6*
Conjunctuurcurve	Gemiddelde index - Seizoengezuiverde bruto reeks	-1,8	-0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-4,1	-1,1	0,0	0,0
Afzetprijs	Gemiddelde index (2010=100)	37.009,4	35.434,8	17.646,1	19637,9	19.133,8	21.502,9	10.738,3	9.587,1	7.722,1	7.846,4	4.070,0	4.231,7
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	0,2%	-4,3%	0,0%	11,3%	-3,2%	12,4%	0,0%	-10,7%	4,1%	1,6%	0,0%	4,0%
Productie	Gemiddelde index (2010=100)	92,3	89,8	91,3	96,3	146,7	165,6	151,5	161,9	105,4	106,8	110,8	112,2
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	-2,4%	-2,6%	0,0%	5,5%	-4,4%	12,8%	0,0%	6,9%	2,6%	1,3%	0,0%	1,2%
Omzet	In miljoenen euro	111,9	109,0	107,0	116,0	105,6	106,0	106,8	98,1	113,1	113,4	113,3	114,8
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	-5,0%	-2,6%	0,0%	8,4%	13,9%	0,6%	0,0%	-8,2%	1,1%	0,2%	0,0%	1,3%
Investerings	In miljoenen euro	1103,5	1243,3	527,6	566,5	542,8	528,6	254,2	229,8	238,3	306,9	123,5	163,6
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	9,4%	12,7%	0,0%	7,4%	31,6%	-2,6%	0,0%	-9,6%	-33,5%	28,8%	0,0%	32,5%
Tewerkstelling	Personen	40.428	40.185	-	40.614	20.599	27.696	-	28.068	21.272	21.228	-	21.205
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	-0,8%	-0,6%	0,0%	-	3,5%	4,1%	0,0%	-	-1,0%	-0,2%	0,0%	-
Tijdelijke werkloosheid	Personen	648	625	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	-27,8%	-3,5%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
btw-plichtige	Ondernemingen	793	832	-	-	190	197	-	-	933	938	-	-
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	1,1%	4,9%	-	-	1,1%	3,7%	-	-	-1,3%	0,5%	-	-
Oprichtingen	Ondernemingen	39	59	-	-	13	16	-	-	35	47	-	-
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	18,2%	51,3%	-	-	-45,8%	23,1%	-	-	-18,6%	34,3%	-	-
Schrappingen	Ondernemingen	39	27	-	-	11	9	-	-	40	38	-	-
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	-20,4%	-30,8%	-	-	37,5%	-18,2%	-	-	-9,1%	-5,0%	-	-
Faillissementen	Ondernemingen	5	6	0	5	1	1	0	1	15	8	0	5
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	-54,5%	20,0%	-	-	-66,7%	0,0%	-	-	15,4%	-46,7%	-	-
Emplois perdus (faillites)	Personen	175	4	0	18	0	9	0	1	0	0	0	0
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	-10,7%	-97,7%	0,0%	-	-	-	0,0%	-	-58,1%	1,1%	0,0%	-
Uitvoer	In miljoenen euro	60.909,9	61.020,8	31.580,9	31409,4	43.420,4	43.727,2	21.547,3	17.906,6	9.730,3	9.928,4	5.170,5	5.145,0
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	3,8%	0,2%	0,0%	-0,5%	3,8%	0,7%	0,0%	-16,9%	4,3%	2,0%	0,0%	-0,5%
Invoer	In miljoenen euro	48.953,9	47.606,6	24.886,9	24.622,0	37.386,8	37.047,6	18.669,4	13.643,2	8.705,3	9.113,1	4.687,1	4.742,2
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	6,1%	-2,8%	0,0%	-1,1%	8,2%	-0,9%	0,0%	-26,9%	-0,1%	4,7%	0,0%	1,2%
Handelsbalans	In miljoenen euro	11.956,0	13.414,2	6.694,0	6787,4	6.033,6	6.679,6	2.877,8	4.263,4	1.025,0	815,3	483,3	402,8
	<i>Evolutie t.o.v. voorgaande jaar</i>	-4,6%	12,2%	0,0%	1,4%	-17,0%	10,7%	0,0%	48,1%	64,9%	-20,5%	0,0%	-16,7%

4. Bijlage

Tabel 4-1. NACE-nomenclatuur van de chemische nijverheid (C20), de life sciences (C21) en de verwerking van kunststof en rubber (C22)

20	Vervaardiging van chemische producten	Industrie chimique
201	Vervaardiging van chemische basisproducten, kunstmeststoffen en stikstofverbindingen en van kunststoffen en synthetische rubber in primaire vormen	Fabrication de produits chimiques de base, de produits azotés et d'engrais, de matières plastiques de base et de caoutchouc synthétique
202	Vervaardiging van verdelgingsmiddelen en van andere chemische producten voor de landbouw	Fabrication de pesticides et d'autres produits agrochimiques
203	Vervaardiging van verf, vernis e.d., drukinkt en mastiek	Fabrication de peintures, de vernis, d'encres et de mastics
204	Vervaardiging van zeep, wasmiddelen, poets- en reinigingsmiddelen, parfums en toiletartikelen	Fabrication de savons, de produits d'entretien, de parfums et de produits de toilette
205	Vervaardiging van andere chemische producten	Fabrication d'autres produits chimiques
206	Vervaardiging van synthetische en kunstmatige vezels	Fabrication de fibres artificielles ou synthétiques
21	Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen en producten	Industrie pharmaceutique
211	Vervaardiging van farmaceutische grondstoffen	Fabrication de produits pharmaceutiques de base
212	Vervaardiging van farmaceutische producten	Fabrication de préparations pharmaceutiques
22	Vervaardiging van producten van rubber of kunststof	Fabrication de produits en caoutchouc et en plastique
221	Vervaardiging van producten van rubber	Fabrication de produits en caoutchouc
222	Vervaardiging van producten van kunststof	Fabrication de produits en plastique